

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO • OPEN SOCIETY FOUNDATION

GODIŠNJI IZVEŠTAJ ZA 2013.

OPŠTE OPASKE - U 2013. FOD, Srbija sledila je ciljeve ustanovljene u svojoj Strategiji 2011-2013. i specifične domete ka kojima se usmerila kroz aktivnosti u ovoj godini. Na nivou rezultata koristila je prednosti napora koji su kroz ovaj strateški period ulagani i u mnogome doprineli pomacima kakvi verujemo da su stvorili nove izgleda za razvoj otvorenog društva. Postignuti rezultati, kao i podbačaji – uključujući bolje razumevanje njihovih uzroka – pomogli su nam da kristalno jasno odredimo probleme i polja koji zahtevaju nove intervencije, pristupe ili aktere. Usvojeno znanje i iskustvo služilo nam je u velikoj meri kao osnov za razvoj naše Strategije 2014-2017.

Time je Fondacija uvela nove fokuse na koje se usredsređuje kroz svoju Strategiju 2014-2017, recimo: "novi zaposleni siromašni", razotkrivanje i suzbijanje uzroka ekstremizma, javni interes u medijima, itd. Takođe, to znanje i iskustvo poslužilo je Fondaciji da odluči o detaljnom usklađivanju pravaca koji se tiču rada u poljima obrazovanja, Roma, i anti-korupcije.

Izvršavanje zadataka za 2013. odvijalo se glatko, mada je bilo događaja - kao prekomponovanje Vlade, potraga za odgovarajućim partnerima, ili potreba za izgradnjom posebnih kapaciteta ciljanih partnera – koji su izmenili tempo delovanja ili primenu projekata. Neke situacije tražile su momentalne reakcije i brzu promenu taktike.

NAJVEĆI PROBOJI I SINTETIZOVANI ISHODI (2011-2013) – Strategija 2011-2013. i aktivnosti u 2013. pratile su naša tri sledeća prioriteta: osnaživanje transparentnosti, integriteta i odgovornosti; uvećanje društvene inkluzije; i podsticali učešće obaveštenih građana. Većina ciljeva za 2011-2013. je postignuta. Međutim, nekoliko njih vredni konkretno pomenuti. U stvari, kao što je rečeno, oni su postavili osnovu za dalje procese učvršćivanja demokratije; snabdeli građansko društvo i druge aktere novim instrumentima koji će, ako budu upotrebljeni, verovatno biti moćni u provođenju neophodnih promena koje se tiču dinamike država-društvo, ali još važnije da izazovu promene na nivou prakse. To su:

- **Zvanični proces menjanja Ustava je pred otvaranjem.** Ovo je sintetički rezultat i nuzproizvod aktivnosti koje je Fondacija podržala, i njenih sopstvenih operativnih projekata i dokumenata o politikama, provedenih kroz programe Javne politike, Evropeizacija Srbije i Pravni (nacionalni) program u ostvarivanju sledećih ciljeva: ojačavanje nezavisnosti sudstva i nezavisnih tela (4. grana). Snažna baza stručnih i aktivističkih NVO, profesionalnih organizacija, analitičara politika, političkih figura i novinara ustanovila je i uspela da izgradi konzenzus oko 6 pitanja koja zahtevaju novi ustavni pristup.

- **Ustavni sud poništio je sve odluke u vezi sa tzv. "reformom sudstva"** koje su pretile da pretvore sudstvo u šaćicu sluga političkih stranaka. Ovo je bio sled događaja bez presedana i velika pobeda koju FODS deli s Udruženjem sudija i tužilaca. Vlada, pod strogom paskom EU i Svetske banke sad razvija novu strategiju za reformu sudstva.

- **Konačno se pojam „Evropeizacije“, shvaćen kao proces unutarnjih institucionalnih i društvenih promena, rasprostranio političkim i javnim diskursom.** Ustanovljen je konzenzus da je ovo prvenstveni cilj procesa EU-integracija, pre nego puko ugovorno pridruživanje EU. Pod uslovom da su razgovori o članstvu participatorni, verovatno je da će se pretvoriti u novi instrument izazivanja i primenjivanja unutrašnjih promena. Napori usmereni ka ovom ishodu isticali su primenu prethodne dve strategije FODS.

- **Savet EU utvrdio je 21. januar 2014. kao datum kada će se otvoriti razgovori o članstvu sa Srbijom.** NVO koje je podržavala Fondacija, kao i njeno sopstveno javno zagovaranje umnogome su doprineli pozitivnom odzivu predloga Srbije za članstvo, podnesenog decembra 2009. Tako su obezbeđeni novi izgledi i instrumenti za unutarne promene koji vode izgradnji otvorenog društva. Aktivnosti koje je podržala FODS takođe su doprinele potpisivanju sporazuma o normalizaciji uzajamnih odnosa s Kosovom.

- **Razgovori o članstvu u EU otvoriće se i zatvoriti poglavljima 23 i 24 (pravosuđe, ljudska prava, anti-korupcija, pravda i bezbednost/unutrašnji poslovi).** FOD Srbija je posebno ponosna ovakvim ishodom koji je zagovarala od 2008. Takođe joj nije promakla prilika da posreduje ideju o regionalnoj saradnji Zapadnog Balkana u borbi protiv korupcije.

- **Vlada i brojne lokalne uprave su u procesu pravljenja nacarta seta Politika za inkluziju Roma posle Dekade Roma.** Liga za Dekadu Roma bila je glavni mehanizam koji je Vladu držao odgovornom i doprineo ovom rezultatu. Njena neprestana delatnost, inicijative za zakonske promene, kampanje javnog zalaganja na evropskom, nacionalnom i lokalnom nivou, i bliska saradnja s mehanizmima za zaštitu ljudskih prava ustanovili su se kao model i najbolja praksa angažmana OCD.

- **„Javni Forumi“ koji su doprineli okupljanju profesionalne obrazovne zajednice oko pitanja inkluzivnog obrazovanja Roma postali su model dobre prakse, dok je model-škola iz Niša dobitnica nagrade Saveta Evrope za školu sa dobrom praksom, i najprestižnije nacionalne nagrade za doprinos kvalitetnom obrazovanju.** Svi primeri dobre prakse stvoreni su kroz devetogodišnji projekat razvijanja modela minimalne obrazovne intervencije koji je Fondacija realizovala u saradnji sa Pestalozzi Fondacijom iz Švajcarske.

- **Zahtev za povećanom ulogom roditeljskih i profesionalnih udruženja nastavnika u primeni obrazovnih politika i odlučivanju, uvažen je i zvanično.** Ovakvi razvoji će u daljem ishodu voditi ka osnivanju nacionalnih udruženja roditelja i nastavnika.

- **Prekidajući svoj Program visokog obrazovanja FODS je ostavila nasleđe koje otvara pitanje društvene odgovornosti univerziteta, prepuštajući akademskoj zajednici moćnu alatku za dalje samo-posmatranje.** Kroz 20 godina uporne podrške u polju visokog obrazovanja, FODS je podržala alternativne akademske programe (uključujući alternativne akademske institucije na Kosovu tokom 1990ih) čija su iskustva prodrla u zvanični sistem visokog obrazovanja, kao i reformske politike visokog obrazovanja unutar tog sistema i čvrsto usađene reforme na univerzitetima.

GLAVNA DOSTIGNUĆA U 2013. PO PROGRAMIMA I PODRŽANIM PROJEKTIMA

JAVNE POLITIKE

Osnovni cilj podrške projektima u ovoj oblasti je bio ubrzavanje konsolidacije funkcionalne demokratske države. Monitoring položaja i rada nezavisnih državnih organa i nacionalnih saveta nacionalnih manjina su bili žiža podržanih projekata. Zagovaranje za usklađivanje javnih politika sa međunarodnim standardima i normama i unapređivanje sprovođenja reformisanih politika je bio drugi fokus Programa. Zbog toga su podržane inicijative koje su imale za cilj da politike poštovanja prava nacionalnih manjina i principi tolerancije i ne-diskriminacije nađu svoje upriličenje u praksi i ponašanju relevantnih aktera. Podržane su inicijative OGD čiji je cilj bio oživljavanje ili otvaranje javne debate o potrebi preispitivanja određenih strateških orijentacija, npr. u oblasti bezbednosne politike. Konačno Program javnih politika je podržao inicijative koje su doprinosile stvaranju društvenog ambijenta koji će obezbediti pregovaranje i prihvatanje rezultata pregovora o normalizaciji odnosa između Beograda i Prištine. Podržani projekti:

1. Projekat: **Monitoring implementacije Briselskog dogovora o normalizaciji odnosa Beograda i Prištine u oblasti slobode kretanja ljudi i roba;** Nosilac projekta: **Centar za regionalizam, Novi Sad;** Podrška: **USD 13,468.-** Na osnovu praćenja primene ovog dela Briselskog dogovora sačinjen je *policy* dokument koji sadrži set preporuka vezanih za unapređenje primene Sporazuma. Dokument je predstavljen u Srbiji, na Kosovu i Briselu u cilju unapređenja implementacije sporazuma. Projekat je realizovan kroz saradnju sa partnerima sa Kosova, NVO Majka Tereza iz Mitrovice i predstavlja podsticaj za unapređenju saradnje Srbije i Kosova, njihovim evro-integracijama i dobru osnovu za poboljšanje uslova života i rada svih ljudi upućenih na preko-granično kretanje i trgovinu. Projekat je sufinansiran sa Delegacijom EU.

2. Projekat: **Pronalaženje nestalih i krivično gonjenje zločina, put do pomirenja;** Nosilac projekta: **Udruženje porodica kidnapovanih i ubijenih na Kosovu i Metohiji, Beograd;** Podrška: **USD 3,835.** Porodice Srba i Albanaca čiji su članovi nestali na Kosovu u razdoblju između 1998-2002 su se srele u Prištini pred početak ponovnog otvaranja razgovora pod okriljem EU o normalizaciji odnosa između Prištine i Beograda. Porodice kidnapovanih i nestalih su zahtevale od vlada u Beogradu i Prištini i od međunarodne zajednici da intenziviraju napore da se utvrdi istina o sudbini nestalih. Upozorile su da je utvrđivanje istine uslov dugoročnog procesa pomirenja i stabilnosti na Zapadnom Balkanu. Zahtevale su da ova tema bude deo zvaničnog dnevnog reda razgovora u Briselu.

3. Projekat: **Ponovno povezivanje s Mitrovicom**; Nosilac projekta: **Fondacija za otvoreno društvo, Beograd**; Podrška: **USD 7,977**. - Istraživački projekat o stavovima građana i intelektualne, poslovne i građanske elite Severne Mitrovice o normalizaciji odnosa između Beograda i Prištine, očekivanjima od ovog procesa i budućnosti srpske nacionalne zajednice na Kosovu. Istraživanje je sprovedeno s ciljem da se unaprede uslovi za efektivnu primenu „Briselskih sporazuma“ i ukaže na pitanja na kojima bi organizacije građanskog društva iz Severne Mitrovice i drugih delova Kosova mogle intenzivnije da sarađuju. Projekat je realizovan u saradnji sa Fondacijom za otvoreno društvo sa Kosova

4. Projekat: **Kontribucija Fondacije za otvoreno društvo za Godišnji izveštaj Evropske komisije o Evropskom partnerstvu**; Nosilac projekta: **Fondacija za otvoreno društvo, Beograd**; Podrška: **USD 1,563**.- Saglasno ustaljenoj praksi Fondacija je izradila kritičku analizu implementacije Evropskog partnerstva u delu koji se odnosi na političke kriterijume. Posebna pažnja je posvećena delovima izveštaja koji se odnose na rad nezavisnih tela, pravosuđe; ljudska i prava etničkih manjina; položaj Roma; efektivnost sprovođenja anti-korupcijskih politika i politika anti-diskriminacije. U delove izveštaja uključeni su nalazi članica koalicije PrEUgovor, naročito oni koji se odnose na reformu sektora bezbednosti, transparentnost, migracione politike i sprečavanje trgovine ljudima.

5. Projekat: **Centar za primenjene evropske studije: institucionalna i programska podrška**; Nosilac projekta: **Centar za primenjene evropske studije, Beograd**; Podrška: **USD 105,287**. - Centar se bavio brojnim pitanjima vezanim za implementaciju pro-evropskih i reformskih politika. Tokom 2013. Poseban akcenat je stavljen na usklađivanje domaćih politika razvoja sa evropskom Agendom 2020; Druga aktivnost koja zavređuje posebnu pažnju je izrada studije „Evropeizacija Srbije: Nezavisni državni organi“. Ovo je prvo sveobuhvatno istraživanje položaja i rada nezavisnih državnih organa u Srbiji koje sadrži vredne preporuke. Njih, sasvim izvesno, treba uzeti u obzir prilikom projektovanja svih mera i politika koje se odnose na primenu principa podele i uzajamne kontrole; u budućim raspravama koje će se odnositi na promenu ustava; ali i u preuzimanju mera koje treba da doprinesu operativnoj, finansijskoj i personalnoj nezavisnosti ovih tela. Istraživanje koje se odnosi na nezavisne državne organe Fondacija je sufinansirala sa Ambasadam Kraljevine Norveške.

6. Projekat: **Zatvoreno-otvoreno: društveni i kulturni kontekst u Vojvodini 2000-2013**; Nosilac projekta: **Centar za interkulturnu komunikaciju (CINK), Petrovaradin**; Podrška: **USD 8,289**.- Zbornik je obuhvatio tekstove eminentnih autora koji nude interdisciplinarnu kritičku analizu vojvođanskog društva, afirmišu društvo interkulture komunikacije i otvarajući pitanje vrednosnog temelja na kome je konstituisano društvo u Srbiji. Zbornik bi trebalo da podstakne zamrlu društvenu debatu o ovim pitanjima, naročito u kontekstu sve češćeg preispitivanja autonomnog statusa Vojvodine i otvaranja pitanja o potrebi regionalizacije Srbije.

7. Projekat: **Globalni indeks konkurentnosti Srbije**; Nosilac projekta: **Fondacija za razvoj ekonomske nauke, Beograd**; Podrška: **USD 7,812**.- U okviru projekta prikupljeni su i su i obrađeni podaci koji su od značaja za utvrđivanje stepena konkurentnosti srpske privrede. Rezultati su upotrebljeni za rangiranje Srbije na svetskoj listi konkurentnosti koju na osnovu indeksa konkurentnosti utvrđuje Svetski ekonomski forum. Prikupljanje i obrada podataka je značajan instrument za unapređivanje politike i mera konkurentnosti domaće privrede.

8. Projekat: **Monitoring transparentnosti nacionalnih saveta nacionalnih manjina**; Nosilac projekta: **Centar za regionalizam, Novi Sad**; Podrška: **USD 31,407**.- Centar za regionalizam je drugu godinu za redom posmatrao transparentnost rada NSNM. Primenio je metodologiju koju je prethodne godine razvio u saradnji sa Fondacijom i proveravao je da li su i u kojoj meri NSNM primenili preporuke koje su formulisane na osnovu posmatranja sprovedenog tokom 2012.g. Centar je organizovao i potrebne obuke za članove NSNM koje su želele da unaprede transparentnost svog rada (njih ukupno 5). Tokom 2013. Centar je posebno posmatrao intenzitet interakcije između saveta i pripadnika određenih manjinskih zajednica.

9. Projekat: **Letnja škola o manjinskim pravima i integraciji**; Nosilac projekta: **Centar za razvoj civilnog društva Zrenjanin**; Podrška: **USD 1,997**.- Školu je pohađalo 35 društveno angažovanih mladih ljudi različitih nacionalnosti, među kojima se nalaze i oni od kojih se očekuje da preuzmu vodeće pozicije u svojim zajednicama i postanu donosioci odluka i društveni i politički akteri koji utiču na sadržaj javnih politika i njihovu realizaciju. Podrška projektu je većinski obezbeđena iz izvora OEBS-a.

10. Projekat: **Društveni i kulturni potencijali romske etničke zajednice u Srbiji**; Nosilac projekta: **Centar za sociološka istraživanja Filozofskog fakulteta, Novi Sad**; Podrška: **USD 38,251**. Projekat istražuje kulturne i socijalne potencijale romske zajednice. Obuhvata uzorak od 1200 ispitanika. Njegovi rezultati treba da unaprede osnove za planiranje i projektovanje nacionalnih i lokalnih politika inkluzije Roma, ali i da doprinesu preispitivanju stavova – pretežno negativnih – o socijalnom kapitalu Roma. U istraživanju učestvuju tri univerzitetska centra.

LOKALNI RAZVOJ

Glavni cilj Programa je bio ublažavanje dispariteta u regionalnom razvoju Srbije i unapređivanje kapaciteta nerazvijenih/manje razvijenih opština da razviju lokalne politike i poslovni ambijent koji pogoduju bržem ekonomskom razvoju. Tokom 2013. godine podignuti su kapaciteti više od 15 nerazvijenih opština u različitim delovima Srbije za donošenje i sprovođenje razvojnih politika. Razvijani su modeli funkcionalnog povezivanja tri sektora (javni, poslovni građanski). Četiri opštine istočne Srbije ispunile su složene kriterijume za sertifikaciju i pridružile se listi opština koje su po kriterijumima NALED-a uspostavile poslovno povoljno okruženje. Inovativan model lokalnog razvoja kreiran u Brusu, zaokružen je uvođenjem e-uprave koja treba da unapredi pružanje lokalnih usluga. Formiranjem biznis inkubator centra s jedne strane i Lokalne Akcione Grupe za ruralni razvoj (lokalna privatno-javna partnerstva), s druge strane. Ovo je jedinstven slučaj da je LAG formiran na osnovu autentične inicijative lokalnih aktera. Model iz Brusa je preuzet i u drugim opštinama, a izazvao je interesovanje i van granica zemlje. Lokalna kuća razvoja iz Brusa pzvana je da model predstavi u Kazahstanu. Četiri nerazvijene opštine udruženo su započele eksperiment vezan za stvaranje uslova za razvoj „zelene ekonomije“.

U Sandžaku su postignuti odlični rezultati u reafirmaciji funkcionalne uloge mesnih zajednica; razvijen je model podrške samozapošljavanju i aktivaciji ruralnog i marginalizovanog stanovništva; Sandžački forum je proširen na još dve opštine, a njegov rad je rezultirao konkretnim razvojnim inicijativama. U saradnji više aktera i donatora, izgrađena je metodologija praćenja i povećanja učinka lokalne administracije. Podržani projekti:

1. Projekat: **Stvaranje povoljnog poslovnog okruženja u opštinama Istočne Srbije (certifikacija), III faza**; Nosilac projekta: **Nacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj NALED, Beograd**; Podrška: **USD 29,390**. Inicijativa, čija je poslednja faza realizovana tokom 2013, je doprinela da su u 5 opština istočne Srbije visoko podignuti kapaciteti za efikasnije donošenje i sprovođenje lokalnih politika. Četiri opštine su se kvalifikovale za dobijanje NALED-ovog sertifikata. Inicijativa je realizovana u partnerstvu sa RARIS-om iz Zaječara. Pokazala je da se ideje, modeli i politike mogu najbolje lokalizovati kroz stvarna partnerstva sa akterima iz lokalne sredine.

2. Projekat: **Inovativna metodologija za upravljanje učinkom rada lokalnih samouprava, II faza**; Nosilac projekta: **PALGO Centar, Beograd**; Podrška: **USD 27,360**.- PALGO centar je razvio i prilagođavao metodologiju upravljanja učinkom rada u 6 opština. Po okončanju posla metodologija je stavljena na raspolaganje svim lokalnim samoupravama. NA izradi metodologije PALGO je radio sa Stalnom konferencijom opština i gradova Srbije. Projekat je su-finansirala Ambasada Ujedinjenog Kraljevstva.

3. Projekat: **Moja zelena zajednica**; Nosilac projekta: **Ekološki centar „Stanište“ Vršac**; Podrška: **USD 30,089**. Projekat je obuhvatio rad na reformi politike zaštite životne sredine u četiri opštine - Ljubovija, Sjenica, Žitište, Nova Crnja - i njihovo usklađivanje sa politikom EU, au cilju stvaranja preduslova za razvoj „zelene ekonomije“. Razvijanje lokalnih politika tekao je kroz participativni proces izrade javnih politika Inovativni pristupi su privukli pažnju drugih opština koje su izdvojile sredstva za ovu vrstu akcije.

4. Projekat: **Unapređenje kvaliteta lokalnih usluga kroz digitalizaciju upravljanja u javnim preduzećima**; Nosilac projekta: **Lokalna kuća razvoja, Brus**; Podrška: **USD 31,121**.- Opština Brus preuzela je softver za upravljanje u javnim preduzećima koji je uz podršku Fondacije izradila NVO Flores iz Sjenice. Očekuje se da efikasnost rada i kvalitet usluga javnih preduzeća bude bitno unapređen, kao što pokazuje iskustvo iz Sjenice. Razmena iskustava između opština dodatno je otvorila perspektive za intenzivniju saradnju između dve opštine.

5. Projekat: **Izgradnja kapaciteta za EU LEADER pristup u oblasti ruralnog razvoja**; Nosilac projekta; **Udruženje Rudnjaskih domaćina, Ivanjica**; Podrška: **USD 23,321**. Projekat je doprineo podizanju kapaciteta OCD udruženih u Mrežu za ruralni razvoj Srbije, Lokalne Akcione Grupe i lokalne samouprave u opštinama Ivanjica i Kraljevo. Po sticanju novih znanja akteri su razvili nove lokalne razvojne strategije za ruralni razvoj zasnovane na standardima EU.

6. Projekat: **Razvojno planiranje u mesnim zajednicama**; Nosilac projekta: **Udruženje građana „Sretenje“ Požega**; Podrška: **USD 21,413**.- Ovaj projekat je podigao kapacitete 7 odabranih mesnih zajednica opštine Požega za proces participativnog strateškog planiranja, pripremu i realizaciju razvojnih projekata.

7. Projekat: **Ženska inicijativa za spas sela, III faza**; Nosilac projekta: **Ženska inicijativa Priboj, Priboj**; Podrška: **USD 23,702**. – Domaćinstva koja su sa uspehom realizovale poslovne inicijative u skladu s evropskim standardima ruralnog razvoja dobila su dodatnu mentorsku podršku. Pokrenute su inicijative za zaštitu tipičnih lokalnih proizvoda (sertifikat geografskog porekla). Projekat predstavlja dobar primer upoznavanja, a zatim i primene EU standarda, što predstavlja najefikasniji način „evropeizacije“ i usklađivanja domaćih politika sa evropskim standardima i normama, u ovom slučaju u oblasti ruralnog razvoja.

8. Projekat: **ARDA Info**; Nosilac projekta: **Asocijacija za ruralni razvoj Arilja, ARDA**; Podrška: **USD 5,898**.- U okviru projekta formirana je baza podataka o registrovanim poljoprivrednim gazdinstvima na teritoriji opštine Arilje. Baza podataka je osnova za informisanje poljoprivrednika o stručnoj i finansijskoj podršci koju registrovana domaćinstva mogu dobiti od države, lokalne samouprave, donatora i sl. Tokom realizacije projekta domaćinstva su dobila brojne informacije od značaja za donošenje i sprovođenje politike ruralnog razvoja. Rad po mesnim zajednicama doprineo je oživljavanju značaja ovakvog teritorijalnog organizovanja, što je i preduslov za aktivno učešće građana u razvijanju lokalnih politika.

PROCES EU INTEGRACIJA

Dobijanje statusa kandidata, utvrđivanje datuma za početak pregovora o članstvu u EU, ublažavanje „umora od proširenja“ u državama članicama EU i podsticanje na rešavanje problema u bilateralnim odnosima, koji ukoliko ostanu nerešeni mogu u budućnosti negativno uticati na dinamiku pregovora o članstvu su bila pitanja koja su se nalazila u žiži jedne grupe podržanih projekata.

Utvrđivanje prilika i uslova u kojima će se voditi pregovori u članstvu, obaveštavanje javnosti, nastojanje da ti pregovori budu participativni i inkluzivni i dogovaranje među građanskim akterima o tome koju ulogu u predstojećim pregovorima treba da imaju OGD su bili predmet kojim se bavila druga grupa podržanih projekata. U tom kontekstu je posebna pažnja poklonjena jačanju kapaciteta i informacione osnove za delotvorno učešće OGD i utvrđivanju pregovaračke pozicije Srbije.

Konačno, treći fokus programa je stavljen na intenzivnije učešće OGD iz Srbije u evropskim debatama s ciljem da se dodatno osnaže „glasovi sa Balkana“, odnosno glasovi iz zemalja koje se nalaze na putu evropskih integracija kako bi oni bili uzeti u obzir u tekućim razmatranjima u evropskoj *policy* zajednici i od strane donosilaca odluka.
Podržani projekti:

1. Projekat: **Vodiča kroz pristupanje Srbije Evropskoj uniji**; Nosilac projekta: **Fondacija Centar za međunarodne i bezbednosne poslove - ISAC, Beograd**; Podrška: **USD 48,920**.- Izdavanje i široka distribucija 20.000 primeraka Vodiča kroz proces pregovora namenjenog OCD, državnim i lokanim službenicima i novinarima doprinosi stvaranju uslova za informisano učešće OCD u procesima evropskih integracija. Prvi panel na kome je vodič predstavljen okupio je ključne ličnosti za proces pregovora sa EU: predstavnik Vlade zadužen za EU, Glavni pregovarač, Ambasador EU. Time su i država i EU demonstrirale značaj učešća građanskog društva u procesima vezanim za pregovore o članstvu Srbije u EU.

2. Projekat: **Efekti pridruživanja Hrvatske Evropskoj uniji na region Zapadnog Balkana**; Nosilac projekta: **Fakultet političkih nauka, BU, Beograd**; Podrška: **USD 12,640.-** Policy zajednica sa Zapadnog Balkana je razmatrala brojne efekte pristupanja Hrvatske EU na regionalne aranžmane za saradnju na ZB - od CEFTA sporazuma do otvorenih bilateralnih pitanja. Rasprava je informisala procese potpisivanja dodatnih protokola SPP između EU i Crne Gore i EU i Srbije. Debata je dala obilje materijala donosiocima odluka za redefinisane političke arhitekture regiona, ali za sopstveno pripremanje za pregovore o članstvu u EU.

3. Projekat: **Evropske integracije – slučaj Poljske, Nemačke i Danske**; Nosilac projekta: **Centar za inicijative mladih Leskovac**; Podrška: **USD 5,988.-** Pedeset studenata je posetilo ove tri zemlje od 04.do 13. marta 2013 i uspostavilo veze sa evropskim omladinskim organizacijama. Po povratku su održali sedam predavanja na svojim fakultetima, napisali i on-line objavili više članaka.

4. Projekat: **Demokratija, Identitet, Evropska unija**; Nosilac projekta: **Udruženje Centar za etiku, pravo i primenjenu filozofiju Beograd**; Podrška: **USD 3,226.** Otvaranje pitanja identiteta Srbije u kontekstu pridruživanja EU, što je sadržaj ovog projekta, predstavlja doprinos aktiviranju akademske i policy zajednice na artikulisanju smernica za dalju integraciju Srbije i EU. Projekat je umrežio nekoliko desetina pripadnika akademske zajednice iz Evrope i inspirisao ih za dalje bavljenje ovom važnom temom.

5. Projekat: **Progovori o pregovorima: aktivno učešće civilnog društva u procesu pregovaranja sa EU**; Nosilac projekta: **Beogradska otvorena škola Beograd**; Podrška: **USD 20,048.** Projektom je uspostavljena kolaborativna platforma OGD za efektivno učešće u procesu pregovora Srbije sa EU. BOŠ je preko uspostavljene platforme okupio 50 organizacija građanskog društva vrlo različitih profila. Putem on-line platformi, medijske i on-line kampanja i redovnih konsultacija osnaženi su kapaciteti i osigurano za njihovo svrsishodno učešće u EU pregovorima o članstvu.

6. Projekat: **Među nama, Evropa – međusektorska partnerstva u procesu evropskih integracija Srbije**; Nosilac projekta: **Udruženje "Intermedia", Blace**; Podrška: **USD 4,333.** - Projekat nastoji da mobilise aktere u ovoj maloj pograničnoj opštini da se uključe u šire regionalne platforme koje se bave pristupnim pregovorima Srbije, osnaži specifične grupe, npr. privrednike, udruženja proizvođača da na adekvatan način maksimalizuju korist od otvaranja pregovora i informiše mlađu populaciju o procesima EU integracija i pregovora sa EU.

7. Projekat: **Srbija i EU: šta nam je zajedničko u oblastima bezbednosti i odbrane i kako to maksimalno iskoristiti - javno zagovaranje nastavka reforme sektora bezbednosti u Srbiji kroz intenzivno korišćenje resursa procesa pridruživanja Srbije EU, II faza**; Nosilac projekta: **Centar za evroatlantske studije- CEAS Beograd**; Podrška: **USD 33,871.** Projekat facilitira uključivanje stručne i šire javnosti u praćenje stanja u sektoru bezbednosti u Srbiji u kontekstu pregovora Srbije sa EU u poglavljima 31 i 34. Redovno izveštavanje o stanju ukazivanje na pojedinačne probleme i široka distribucija nalaza pruža informativnu osnovu za vibrantniju javnu raspravu na ovu temu.

8. Projekat: **Unapređenje zakonodavnog okvira, uspostavljenih politika i praksi u oblastima azila i readmisije u Republici Srbiji, II faza**; Nosilac projekta: **Grupa 484 Beograd**; Podrška: **: USD 33,871.** – Nastavak akcija zagovaranja na domaćem nivou ubrzao je rad državnih organa na razvijanju odgovarajuće legislative. Preko ECRA mreže su evropski akteri upoznati sa problemima sa kojima se u ovoj oblasti suočavaju zemlje Zapadnog Balkana.

9. Projekat: **Ka aktivnijem učešću OCD u procesu programiranja međunarodne razvojne pomoći**; Nosilac projekta: **Udruženje "Narodni parlament", Leskovac**; Podrška: **USD 30,478.** Projekat okuplja koaliciju od 40 OGD i ima za cilj da poveća učešće OGD u procesima planiranja i korišćenje međunarodne pomoći, uključujući EU IPA fondove. Osnaživanjem i uvećavanjem članstva Koalicije na sceni se pojavljuje značajan i snažan akter za bavljenje problemima transparentnosti razvojne pomoći.

10. Projekat: **Proširenje Evropske unije na zemlje Zapadnog Balkana, Island i Tursku (nastavak projekta)**; Nosilac projekta: **Fakultet za ekonomiju, finansije i administraciju (FEFA) Beograd**; Podrška: **USD 4,324.** Cilj projekta je konsolidacija politike proširenja EU problematizovanje tzv. "zamora od proširenja" u evropskim policy krugovima. Učešćem CEU, EBRD, CEPS, Stiftung Wissenschaft und Politik (Berlin), Sabanci University (Istanbul), Univerzitet u Ženevi i Univerziteta u Oksfordu ova tema je postala vidljiva i relevantna i na evropskom nivou.

11. Projekat: **Demokratija i izgradnja poverenja: Evropa, Balkan, Srbija**; Nosilac projekta: **Fondacija za otvoreno društvo), Beograd**; Podrška: **USD 13,872.-** Projekat predstavlja doprinos evropskoj debati o problemima urušavanja poverenja u delovanje političkih i ekonomskih institucija, ali i u demokratski poredak, što je jedna od odlika evropskog političkog javnog mnjenja. Takođe, skup je mapirao ključna pitanja i pružio uvide koji treba da pomognu OGD da formulišu sopstvenu agendu bavljenja konsolidacijom demokratije.

12. Projekat: **Srpsko-nemački/nemačko-srpski civilni dijalog o EU**; Nosilac projekta: **Evropski pokret u Srbiji Beograd**; Podrška: **USD 33,788.** Projekat doprinosi uspostavljanju trajnijih oblika saradnje između organizacija civilnog društva Srbije i Nemačke, što je neophodan element političke integracije Srbije u EU i doprinosi osnaživanju EU politike proširenja. Učešće preko 30 organizacija iz Nemačke i medijska promocija otvorili su put intenzivnom *grass-root* dijalogu koji uključuje građanske i poslovne aktere, ali i predstavnike lokalnih i regionalnih vlasti.

13. Projekat: **Letnja škole demokratije**; Nosilac projekta: **Centar za regionalizam Novi Sad**; Podrška: **USD 5,077.** Na tradicionalnom okupljanju najeminentnijih predavača, intelektualca i aktivista iz regiona ZB otvoren je suštinski problem rasta netolerancije i političkog ekstremizma u regionu i Evropi. Školu je pohađalo preko 60 učesnika od kojih su mnogi rasprave nastavili u medijima u svojim lokalnim sredinama i na socijalnim mrežama. Projekat je sufinansiran sa Kancelarijom OSF iz Zagreba. Na školi je predstavljeno istraživanje „Levi i desni ekstremizam u sajber-prostoru Srbije koju je uz podršku Fondacije sproveo Centar za razvoj civilnog društva iz Zrenjanina.

SUZBIJANJE KORUPCIJE

Antikorupcijska tela su učvrstila svoju poziciju, a njihove odluke se izvršavaju u značajno većoj meri nego u ranijem periodu, posebno u oblasti kontrole javnih finansija, na čemu je bio fokus Fondacije u prethodnom strateškom periodu. „Sudski aktivizam“ u sprovođenju propisa od strane antikorupcijskih tela sa kvazi-sudskim nadležnostima postaje standard, a broj krivičnih postupaka protiv najviših funkcionera pokrenutih na osnovu prijave *watchdog* OGD je uvećan. Uspostavljen je začetak track recorda u procesiranju i sankcionisanju krivičnih dela korupcije u procesu evropskih integracija. Unapređeno je poštovanje propisa u oblasti javnih finansija, što je dolom i rezultat građanskog aktivizma u nadzoru i stražarenju u ovoj oblasti. Snažan pritisak Koalicije za nadzor javnih finansija na institucije nadležne za kontrolu javnih finansija doveo je do krivičnih procesa protiv zvaničnika uključenih u korupciju na visokom nivou i tajkuna. Zakonom o javnim nabavkama je propisana obaveza imenovanja „građanskih nadzornika“ u postupcima javnih nabavki velike vrednosti, što je jedinstven institut u Evropi. Antikorupcijska zajednica sposobna da sprovodi nadzorne i stražarske aktivnosti, značajno proširena profesionalnim i omladinskim organizacijama, sprovodi monitoring i *watchdog* aktivnosti u oblasti javnih finansija na svim nivoima vlasti, u javnim preduzećima, školama i drugim javnim ustanovama. Višegodišnjim radom sa OCD i donatorskom zajednicom, uspostavljena je održiva antikorupcijska zajednica koju čini široka koalicija *watchdog* organizacija civilnog društva, kontrolnih antikorupcijskih institucija i profesionalnih udruženja. OSFS predvodi koaliciju OCD iz 4 države Zapadnog Balkana koje su uspostavile regionalni mehanizam monitoringa javnih nabavki. Podržani projekti:

1. Projekat: **Provera integriteta nezavisnih državnih organa i pravosuđa**; Nosilac projekta: **Beogradska otvorena škola, Beograd; Centar za primenjene evropske studije; Transparentnost, Srbija, Beograd; Društvo sudija Srbije, Beograd; Udruženje tužilaca Srbije, Beograd**; ; Podrška: **USD 124,675.-** Uspostavljena koalicija udruženja počela je sa testiranjem integriteta nezavisnih tela i pravosuđa čiji je rad od ključne važnosti za uspostavljanje funkcionalne demokratske države. Projekat je postepeno treba da doprinese maksimiziranju efekata rada nezavisnih državnih organa, jačanju njihove odgovornosti i omogući konsolidaciju zajednice sposobne da vrši kontinuirani nadzor nad radom vlade, pravosuđa i nezavisnih državnih organa.

2. Projekat: **Građani i pravosuđe zajedno protiv korupcije: zaštita konkurencije i suzbijanje monopola**; Nosilac projekta: **Udruženje javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije, Beograd, Toplički centar za demokratiju i ljudska prava, Prokuplje, Užički centar za ljudska prava i demokratiju, Užice**; Podrška: **USD 35,576**. Projekat po prvi put u Srbiji uvodi građanski nadzor u oblast zaštite konkurencije i sprečavanja zloupotrebe monopola. Problem neadekvatne zaštite konkurencije u Srbiji postavljen je na javnu agendu i unapređeni su kapaciteti zainteresovanih aktera (NVO, tužilaca i sudija) da se ovim pitanje bave. Projekat je doprineo podizanju nivoa transparentnosti procesa evropskih integracija i povećanje njegove inkluzivnosti. Norveška ambasada je podržala projekat sa 130.000 USD.

3. Projekat: **Ka efikasnim mehanizmima javnih nabavki u državama (potencijalnim) članicama EU**; Nosilac projekta: **Fondacija za otvoreno društvo, Srbija, Beograd**; Podrška: **USD 39,799.-** Projekat se su-finansira sa EU koja je za realizaciju projekta izdvojila u 2013 donaciju od USD 429,000, a realizuje kroz saradnju sa MANS-om iz Crne Gore, Fondacijom za otvoreno društvo iz Bosne i Hercegovine, Fondacijom za otvoreno društvo iz Slovačke i Centrom za građanske komunikacije iz Makedonije. Projekat je uspostavio prvi regionalni mehanizam građanskog nadzora javnih nabavki na Zapadnom Balkanu. Uspostavljen je regionalni dijalog svih relevantnih činilaca o unapređenju efikasnosti i suzbijanju korupcije u oblasti javnih nabavki. Projekat je omogućio participaciju OCD u procesu pregovora o pristupanju EU u oblasti javnih nabavki, konkurencije i borbe protiv korupcije.

4. Projekat: **Ka efikasnom i održivom sistemu građanskog nadzora javnih nabavki**; Nosilac projekta: **Toplički centar za demokratiju i ljudska prava, Prokuplje, Užički centar za ljudska prava i demokratiju, Užice**; Podrška: **USD 42,118**. Projekat je doprineo jačanju kapaciteta i pozicije građanskih nadzornika čije imenovanje je obavezno u postupcima javnih nabavki koji prelaze iznos od 10 milijardi dinara (preko 10 miliona USD) i koji predstavlja jedan od najsnažnijih mehanizama kontrole trošenja javnih sredstava.

5. Projekat: **Izrada priručnika i modela za primenu Zakona o javnim nabavkama**; Nosilac projekta: **Fondacija za otvoreno društvo Beograd**; Podrška: **USD 12,617**. Projekat je obezbedio podršku naručiocima da na transparentan i odgovoran način realizuju javne nabavke, a stražarskim NVO omogućio lakšu kontrolu upotrebe javnih finansija u procedurama javnih nabavki u novom zakonodavnom okviru čime su ojačani kapaciteti za suzbijanje korupcije u javnim nabavkama. Proizvodi projekta postali su deo zvaničnih priručnika Uprave za javne nabavke.

6. Projekat: **Otvorena vlast – plan ili akcija?**; Nosilac projekta: **Mikro Art, Beograd**; Podrška: **USD 10,135**. Projektom je promovisana upotreba Partnerstva za odgovornu vlast (OGP) kao sredstva za unapređenje otvorenosti i odgovornosti vlasti u Srbiji. U okviru projekta uspostavljena je koalicija 4 OCD koje imaju kapacitet da prate primenu akcionih planova za sprovođenje obaveza koje je država preuzela u okviru OGP.

7. Projekat: **Transparentnost u radu javnih preduzeća; Eutopija, Beograd**; Podrška: **USD 23,299.-** Projekat otvara javni dijalog o politizaciji javnih preduzeća, njenim posledicama i načinima prevazilaženja. Kroz istraživanje slučajeva politizacije, korupcije i kriminala u javnim preduzećima projekat je proizveo veliki broj relevantnih nalaza o kojima je putem portala za uzbunjivače Pištaljka obavestena široka javnost. Nosilac projekta bavi se zaštitom uzbunjivača u otkrivenim slučajevima. U toku trajanja projekta izrađen je model zakona o zaštiti uzbunjivača u skladu sa najvišim standardima, a nosilac projekta je bio uključen u njegovu izradu.

8. Projekat: **„Kuda putuje novac iz kožne torbe? – kontrola izvršenja opštinskog budžeta, rada opštinskih preduzeća, javnih nabavki i projekta bečejske banje“**; Nosilac projekta: **Mozaik d.o.o. (Mosaic ltd.)**; Podrška: **USD 6,235**. Putem nedeljnika Bečejski mozaik (lokalne novine štampane na srpskom i mađarskom jeziku koje izdaje nosilac projekta), obezbeđeno je kompetentno medijsko praćenje trošenja javnih sredstava u opštini Bečej kroz praćenje ispunjavanja preporuka u vezi najkrupnijih primedbi Državnog revizora. Projektom su unapređeni kapaciteti novinara i tako dugoročno obezbeđena adekvatna obaveštenost javnosti u ovoj lokalnoj samoupravi o upotrebi javnih sredstava.

9. Projekat: **Analiza svrsishodnosti javnih politika u oblastima obrazovanja i zdravstvene zaštite u Srbiji**; Nosilac projekta: **ProConcept, Beograd**; Podrška: **USD 24,175.-** Projekat obezbeđuje dalji razvoj otvorenog i kompetentnog dijaloga o budžetu Republike Srbije. U okviru projekta organizuje se Nacionalni budžetski forum – ključnu platformu za javni dijalog i uključivanje u budžetski proces svih zainteresovanih aktera. Analize sačinjene u okviru projekta čine osnovu za razgovor u okviru NBF i oblikovanje budžetskih politika. Projekat je obezbedio značajnu podršku drugih donatora.

10. Projekat: **Ka odgovornijem sprovođenju omladinskih politika u Vojvodini**; Nosilac projekta: **Bečejsko udruženje mladih – BUM**; Podrška: **USD 20,993 .-** Projekat je doprineo odgovornom sprovođenju obrazovnih i politika za mlade na lokalnom nivou u dve jedinice lokalne samouprave u Vojvodini putem uspostavljanja stražarskog (watchdog) mehanizma u oblasti javnih finansija namenjenih njihovom sprovođenju. Iskustvo u stražarskim aktivnostima BUM-a preuzela je Krovna organizacija mladih Srbije čime je obezbeđeno širenje znanja i veština koje je ova organizacija stekla u dosadašnjim stražarskim aktivnostima u oblasti javnih finansija na nacionalnom nivou.

11. Projekat: **Za odgovornije univerzitete u Srbiji**; Nosilac projekta: **Beogradska otvorena škola, Beograd**; Podrška: **USD 15,172.** Projekat je deo napora da se unapredi transparentnost i odgovornost univerziteta u Srbiji putem uvođenja standard u ovoj oblasti. Istraživanje transparentnosti univerziteta sprovedeno u okviru projekta je najznačajnije u ovoj oblasti u regionu Zapadnog Balkana, citirano je u studijama OECD, a njegova metodologija predstavljena je na Međunarodnoj antikorupcijskoj konferenciji u Brazilu u novembru 2012. u okviru OECD-ovog panela.

PRAVNI PROGRAM

Posle podrške aktivnostima koje su u centru pažnje imale nezavisnost pravosuđa, Fondacija je kroz podršku radu profesionalnih udruženja sudija i tužilaca nastojala da u centar njihovih aktivnosti, kao i aktivnosti drugih građanskih udruženja koja se bave pravosuđem dovede pitanje odgovornosti nosilaca pravosudnih funkcija. Potreba promene ustava zbog potrebe daljeg jačanja garancija nezavisnosti pravosuđa je nastavila da bude predmet interesovanja FOD-a.

Zaštita prava marginalizovanih grupa prema kojima s najčešće ispoljavaju diskriminatorska ponašanja ostala su jedan od prioriteta u radu. Trima manjinama je poklonjena posebna pažnja: Romima, ženama sa invaliditetom i pripadnicima LGBT-populacije. „Detabuizacija“ LGBT identiteta je pored rada na unapređenju zaštite prava ove manjinske grupe bila glavni cilj podržanih projekata.

Tokom 2013 godine poštovanje radnih prava i položaj malih akcionara su uz podršku Fondacije postala novi predmet interesovanja OGD-a. Podržani projekti:

1. Projekat: **Reforma Visokog saveta sudstva i jačanje nezavisnosti sudija**; Nosilac projekta: **Centar za unapređivanje pravnih studija (CUPS), Beograd**; Podrška: **USD 7,490.** - Kroz tri tribune organizovane u Kragujevcu, Nišu i Kikindi zajedno sa predstavnicima pravosuđa, NVO i lokalnih medija adresirani su problemi koji postoje u pravosuđu, te osnovne prepreke za podizanje kvaliteta funkcionisanja sudske vlasti.

2. Projekat: **Institucionalna podrška Društvu sudija**; Nosilac projekta: **Društvo sudija Srbije, Beograd**; Podrška: **30,949.-** Tokom 2013.g. Društvo je realizovan niz aktivnosti koji se tiču zaštite ljudskih prava, reforme pravosuđa, rada Visokog saveta sudstva u cilju jačanja nezavisnosti, efikasnosti i kvaliteta pravosuđa i ograničavanja svemoći izvršne vlasti. Osažena je i saradnja sa evropskim i svetskim udruženjem sudija.

3. Projekat: **Partnerstvo za zaštitu ljudskih prava – efikasnija saradnja pravosuđa i građanskog društva**; Nosilac projekta: **Udruženje javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije, Beograd**; Podrška: **USD 39,816.-** Sprovedeno je istraživanja o postupanju tužilaca u predmetima u kojima su povređena ljudska prava; zagovarano jačanje kapaciteta Pravosudne akademije kako bi ova institucija na odgovarajući način odgovorila potrebama jačanja stručnih kapaciteta tužilaštva. Posebna pažnja je posvećena pitanjima nasilja nad manjinskim grupama.

4. Projekat: **Zaštita prava Roma**; Nosilac projekta: **Centar za prava manjina, Beograd**; Podrška: **USD 18,094.-** Nastavak podrške istraživanju i dokumentovanju povreda prava Roma te pružanju pravne pomoći. U okviru Lige za dekadu Roma Centar koordinira rad odbora koji se bavi pitanjima diskriminacije praćenjem sprovođenja vladinih mera u ovoj oblasti.
5. Projekat: **Vožnja ka slobodi 2013**; Nosilac projekta: **Centar za samostalni život osoba sa invaliditetom Srbije, Beograd**; Podrška: **USD 1,664.-** Podržano je učešće na manifestaciji *Freedom drive* koja ima za cilj da osobama sa invaliditetom i njihovim saveznicima, učesnicima Kampanje za samostalni život, omogući da kao pokret utiču na evropske politike u domenu disabiliteta.
6. Projekat: **„Izveštaj iz senke“ o položaju žena sa invaliditetom u Srbiji**; Nosilac projekta: **Mreža... IZ KRUGA – Srbija, Savez organizacija za zaštitu prava i podršku ženama sa invaliditetom, Beograd**; Podrška: **USD 14,370.-** Mreža ... Iz kruga je izradila i s uspehom predstavila na 55. Zasedanju Komiteta UN za eliminaciju diskriminacije prema ženama „izveštaj iz senke“ o primeni Konvencija Ujedinjenih Nacija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW). Potom je izveštaj predstavljen u 10 gradova Srbije, gde je privukao značajnu pažnju javnosti. Očekivanje da će praksa primene pravila o zabrani diskriminacije takođe biti unapređena.
7. Projekat: **Ljubav je zakon**; Nosilac projekta: **Labris - organizacija za lezbejska ljudska prava, Beograd**; Podrška: Labris je izradio model zakona o *registrovanju* istopolnih zajednica. Zagovaranje za donošenje ovog zakona i prihvatanje predloženog modela dovelo je do toga da je predloženi dokument postao deo državne Strategije za prevenciju i zaštite od diskriminacije. Dobra komunikaciona strategija je rezultirala time da su mediji korektno izveštavali o naporima Labrisa.
8. Projekat: **Međunarodni festival LGBT filma „Merlinka“ 5**; Nosilac projekta: **Regionalni info centar, Beograd**; Podrška: **USD 4,129**; Prikazano je 55 kratkih, igranih i dokumentarnih filmova koji na umetnički angažovan način tretiraju LGBT identitet. Festival je imao preko 1,300 posetilaca.
9. Projekat: **Istraživanje: „LGBT zajednica i Parada ponosa“**; Nosilac projekta: **Centar za kvir studije, Beograd**; Podrška: **USD 25,998.-** Cilj istraživanja je da se utvrdi odnos pripadnika LGBT zajednice prema značaju održavanju Parade ponosa. Potreba za istraživanjem je obrazložena argumentom da pripadnici ove zajednice na različite načine vrednuju značaj ove manifestacije i u skladu sa tim različite LGBT organizacije projektuju svoje delovanje. Na osnovu rezultata istraživanja organizovaće se šest okruglih stolova na teritoriji cele Srbije čiji će cilj biti približavanje različitih politika LGBT organizacija i postizanje minimalne saglasnosti o mogućim pravcima zajedničkog delovanja.
10. Projekat: **Prava trans osoba – izrada modela zakon o rodnom identitetu**; Nosilac projekta: **Centar za promociju LGBTIQ prava Gayten-LGBT, Beograd**; Podrška: **USD 510,127**; Predloženi model zakona je bio osnova za pregovore sa državnim organima da donošenje ovog akta uvrste i Strategiju za eliminaciju diskriminacije. Akcije zagovaranja su donele željeni rezultat. Akcije zagovaranja su doprinele da se poveća broj državnih institucija koje razumeju ovaj problem i njihova spremnost da podrže zakonsku inicijativu koja unapređuje položaj trans-rodnih osoba.
11. Projekat: **Prava pacijenata u sistemu zdravstvene zaštite: Vodič za pravnike**; Nosilac projekta: **Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd**; Podrška: **USD 39,310.-** Medicinski fakultet BU je izradio „Vodič za pravnike“ na osnovu metodologije razvijene u mreži OSF. , zasnovanog na primerima vodiča izrađenih u drugim zemljama, po jedinstvenoj OSI metodologiji. Kroz izradu Vodiča uspostavljena je saradnja između različitih aktera koji treba da odigraju aktivnu ulogu u zaštiti prava pacijenata.
12. Projekat: **Deset godina časopisa „Hereticus“**; Nosilac projekta: **Centar za unapređivanje pravnih studija CUPS, Beograd**; Podrška: **USD 2,284.-** - Jubilarni broj je bio posvećen kulturi poštovanja ljudskih prava i fenomenu „nekažnjivosti“.

13. Projekat: **Pravna pomoć radnicima i malim akcionarima**; Nosilac projekta: **Udruženje „Ravnopravnost“, Beograd**; Podrška: **USD 58,127.-** Ovim projektom je podržan rad pravnog tima koji je pružao besplatnu pravnu pomoć onima čija su prava povređena i aktivnosti zagovaranja s ciljem da pitanja socijalno-ekonomskih prava i njihova zaštita dobiju veći značaj u javnim politikama i njihovom sprovođenju. Glavna teza akcija zagovaranja je bila ta „novo siromaštvo“ i sindrom „gubitništva“ u tranziciji stvara pogodno tle za cvetanje različitih ekstremističkih ideologija, povećanje broja njihovih sledbenika i umanjuje mogućnost za konsolidovanje demokratije i dalje neophodne reforme.

TRANZICIONA PRAVDA

Program je u svom fokusu imao: podsticanje državnih organa koji se bave otkrivanjem i krivičnim gonjenjem počinilaca ratnih zločina i zločina protiv čovečnosti na efikasan rad; razvojem kulture sećanja i nastavak procesa suočavanja sa prošlošću i procesa pomirenja. Cilj ovakvog programskog opredeljenja je bio da tema odgovornosti za ratove događaje iz 1990-tih i odgovornosti ostanu visoko na društvenoj agendi. Kroz podršku omogućeno je da se kombinuju različiti formati delovanja: izrada mapa zločina i lanca odgovornih; vizuelne rekonstrukcije zločina i odgovornosti za prikrivanje osumnjičenih za ratne zločine; upotreba umetničkih sredstava koji podstiču suočavanje s prošlošću i razvoj kulture sećanja (proizvodnja umetničkih i dokumentarnih filmova; postavljanje pozorišnih predstava i izložbi, organizovanje umetničkih radionica), javne debate i tribine, i sl. kako bi tema tranzicione pravde ostala na društvenoj agendi, omogućila mladima da razumeju prošle događaje, razviju kulturu sećanja nastave proces suzbijanja sindroma „nekažnjivosti“. Neki projekti, iako realizovani skromnim sredstvima, uspešni su da privuku ogromnu pažnju javnosti poput izložbe o zločinu nad albanskom porodicom Bogujevci; ili doprinesu pozitivnim pomacima od šireg značaja. Dobar primer za ovo poslednje je saradnja i zajednički nastup srpskih i albanskih udruženja porodica kidnapovanih i ubijenih na Kosovu. Podržani projekti:

1. Projekat: **Posle Pravde (prva faza)**; Nosilac projekta: **Hartefakt Fond, Beograd**; Podrška: **USD 8,462.-** Umetničkom postavkom u Kulturnom centru Beograd je rekonstruisan zločin koji su srpske paravojne formacije počinile 1999. u Suvoj Reci, Kosovo nad albanskom porodicom Bogujevci skrenuta pažnja najšire javnosti na ovaj zločin. Sama izložba je privukla veliku medijsku pažnju, a prvi put je jedan takav događaj posetio i premijer Srbije.

2. Projekat: **Podsticanje utvrđivanja odgovornosti za ratne zločine iz bliske prošlosti**; Nosilac projekta: **Fond za humanitarno pravo, Beograd**; Visina podrške: **USD 17,170.-** Fond je kreirao interaktivnu internet alatku pod nazivom „Mapa nekažnjivosti u Srbiji“ koja ukazuje na osobe i funkcionere za koje postoje osnovi sumnje da se pokrene krivino gonjenje, a što do danas nije učinjeno. Mapa sadrži podatke o 50-ak osoba, pre svega srednje i niže rangiranih policajaca za koje postoji osnov sumnje da su počinili ili prikrivali ratne zločine na Kosovu.

3. Časopis **"Kosmetske žrtve"**; Nosilac projekta: **Udruženje porodica kidnapovanih i ubijenih na Kosovu i Metohiji, Beograd**; Podrška: **USD 8,515.-** Cilj časopisa je da podstiče otkrivanje i kažnjavanje počinilaca zločina, razumevanje događaja, razvoj empatije i prevazilaženja jaza i netrpeljivosti između Albanaca i Srba.

4. Project: **Medijsko pokrivanje aktivnosti Tribunala u Hagu**; Nosilac projekta: **Novinska agencija Beta Press, Beograd**; Podrška: **USD 6,430.-** Beta je jedini medij iz Srbije koji nastavlja da prati i svakodnevno obaveštava o događajima u Haškom tribunalu. Time je i jedini je domaći izvor informacija za sve domaće medije, uključujući i javne servise. Tokom 2013.g. Beta je plasirala 131 tekstualni i/ili audio prilog.

5. Projekat: **Dugometražni igrani film "Dobra žena"**; Nosilac projekta: **„Produkcija „Ovo i ono“, Beograd**; Podrška: **USD 79,431.-** Podržana realizacija dugometražnog igranog filma čija tema je suočavanje sa nedavnom prošlosti. Ovaj višeslojni film otvara pitanja: nekažnjavanje zločinaca koji postaju heroji u malim sredinama; očevi i muževi kao nosioci konzervativnog morala; neophodnost lične etike i odgovornosti.

6. Projekat: **Dokumentarni film "Pad Ratka Mladića"**; Nosilac projekta: **Agencija za proizvodnju kinematografskih dela, audio-vizuelnih proizvoda i televizijskog programa "JSP", Beograd**; Podrška: **USD 31,411.-** Ovaj projekat podrazumeva podršku realizacije prvog od planirana tri nastavka serijala "Pad Haških begunaca". Čitav serijal nastoji da analizira politička zbivanja tokom potrage za optuženicima, fakte koji su uticali na (ne)saradnju sa Haškim tribunalom, umešanost državnih struktura, ali i Vojske i Crkve, u skrivanje optuženih za najteže zločine.

7. Projekat: **“Hinkeman – šta mora da bude neka bude”**; Nosilac projekta: **Hartefakt fond, Beograd**; Podrška: **USD 4,871.-** Na bazi pozorišne predstave kao umetničkog predloška, a na temu post-ratnog sindroma, poricanja odgovornosti i ratnih zločina realizuje se pet radionica sa mladih umetnika i diskusije sa pozorišnom publikom U jednoj radionici će se raditi, između ostalog, sa članovima Udruženjem ratnih veterana.

ROMSKI PROGRAM

Održivost romskih politika i nakon Dekade Roma bilo je u fokusu delovanja Fondacije i njenih partnera.

Godine 2013. završen je devetogodišnji projekat razvijanja modela minimalne obrazovne intervencije koji je Fondacija realizovala u saradnji sa Pestalozzi Fondacijom iz Švajcarske. Projektom je bilo obuhvaćeno 6 gradova, 28 škola, 5.192 učenika, od kojih 903 romske nacionalnosti. Edukovan je 1.081 nastavnik i održano 203 javnih stručnih događaja sa ukupno 13.402 učesnika. Javni Forumi koji su doprineli okupljanju profesionalne obrazovne zajednice oko pitanja inkluzivnog obrazovanja Roma postali su model dobre prakse, a intersektorski timovi oficijelna savetodavna tela lokalnih samouprava u pet opština. Uspostavljene su tri model škole, formirana 2 profesionalna udruženja nastavnika i izrađeno 12 priručnika i brošura za nastavnike. Model škola iz Niša dobitnica je nagrade Saveta Evrope za školu sa dobrom praksom i najprestižnije nacionalne nagrade za doprinos kvalitetnom obrazovanju.

U saradnji sa relevantnim vladinim telima započet je proces izrade nove romske Strategije usaglašene sa Strategijom Evropa 2020. Romska kulturna politika i identifikacija socijalnog kapitala romske zajednice (projekat podržan iz programa Javne politike) nove su teme otvorene kao oslonac inkluziji Roma i unapređivanju romskih politika.

Liga za Dekadu Roma, neformalna koalicija 63 romske NVO reorganizovana je i formalno registrovana kao novi entitet civilnog društva pod nazivom „Stalna konferencija romskih udruženja građana – Liga Roma“. Liga je definisala trogodišnju strategiju, a svoje aktivnosti uspostavila kroz 16 regionalnih i 11 tematskih odbora. Zahvaljujući kampanji Lige romske politike deklarirane su kao jedan od prioriteta finansiranja iz IPA fondova EU. Romske NVO su započele lokalne inicijative usmerene na unapređivanje uslova stanovanja Roma, dok je na nacionalnom nivou intenziviran proces zagovaranja kako bi ova zanemarena oblast Dekade došla u fokus delovanja državnih institucija. Podržani projekti:

1. Projekat: **Jednake šanse u srednjoškolskom obrazovanju**; Nosilac projekta: **Centar za interaktivnu pedagogiju (CIP), Beograd**; **Edukativni centar Roma Subotica**; **Udruženje romskih studenata, Novi Sad**; **Udružene romsko-srpskog prijateljstva Stablo, Kragujevac**; Podrška: **USD 152,730.-** Projekat je doprineo uspostavljanju 3 model škole za obrazovnu inkluziju Roma sa akreditovanim programima edukacije nastavnika na nivou srednje škole, formiranju neformalne međusobno umrežene profesionalne pedagoške zajednice u 6 gradova, 2 stručna nastavnička udruženja i institucionalizaciji 3 intersektorska tima posvećenih inkluzivnom obrazovanju. Takođe je uspostavljena mreža mladih srednjoškolaca iz 6 gradova koja ima svog predstavnika u Panelu mladih Zastupnika građana RS. Tim mladih je napravio muzički video spot i igrani film koji tretira problem diskriminacije. Projekat je realizovan u saradnji i uz finansijsku kontribuciju Pestalozzi fondacije iz Švajcarske.

2. Projekat: **Jačanje strukturnih kapaciteta Lige Roma za zagovaranje održivosti i dalji razvoj romskih politika**; Nosilac projekta: **Stalna konferencija romskih udruženja građana – Liga Roma, Beograd**; Podrška: **USD 37,565.-** Projekat je doprineo jačanju programskih, strukturnih i organizacionih kapaciteta koalicije, uspostavljanju 4 kancelarije, 16 regionalna i 11 tematskih odbora, definisanju prioriteta za zagovaranje za efektivno sprovođenje romskih politika i uspostavljanje saradnje sa drugim donatorima.

3. Projekat: **Kulturna politika kao oslonac društvene inkluzije Roma**; Nosilac projekta: **Interkulturalni teatar, Novi Sad**; Podrška: **USD 10,107.-** Projekat je doprineo razvijanju romske kulturne politike u službi socijalne inkluzije Roma. Tim eksperata u saradnji sa Romskim nacionalnim savetom i Ligom Roma definisao je platformu za kulturnu politiku zasnovanu na promociji romskog identiteta i promeni imidža romske zajednice u društvu.

4. Projekat: **Inkluzija romske zajednice na severu Vojvodine**; Nosilac projekta: **Edukativni centar Roma (Education Center of Roma), Subotica**; Podrška: **USD 42,698.-** Projekat je doprineo pronalaženju efektivnih rešenja u lokalnoj zajednici i funkcionalnom delovanju saveta za međunacionalne odnose u tri lokalne zajednice na severu Vojvodine, kao i na smanjivanju anti-romskog raspoloženja i međuetničkih tenzija između romskog i mađarskog stanovništva.

5. Projekat: **Stambeno-građevinska zadruga: održivi model unapređenja stanovanja Roma** ; Nosilac projekta: **YUROM centar, Niš**; Podrška: **USD 56,366.-** Projekat je doprineo razvijanju modela stambenih zadruga zasnovanih na socijalnom preduzetništvu i njihovom pilotiranju u 3 romska naselja. Lokalne samouprave i nacionalne službe za zapošljavanje su finansirale deo projektnih aktivnosti u svojim sredinama,, dok su drugi donator iskazali interes da se uključe i podrže razvoj ovog modela.

5. Projekat: **Izrada nacrtu Zakona o legalizaciji romskih naselja u Srbiji**; Nosilac projekta: **Stalna konferencija romskih udruženja građana - Liga Roma, Beograd**; Podrška: **USD 11,975.-** Predloženi model zakona je usmeren na unapređivanje zakonske regulative tako da se omogući legalizacija romskih naselja. Tim eksperata sačinio je model zakona o legalizaciji romskih naselja, a Liga Roma će organizovati aktivnosti zagovaranja kod nadležnih institucija da se ovaj Zakon usvoji.

6. Projekat: **Motovunski filmski festival**; Nosilac projekta: **Fondacija za otvoreno društvo, Srbija**; Podrška: **USD 1,548.-** Projekat je doprineo promociji romske kulture umetnika romske nacionalnosti na filmskom festivalu u Motovunu u Hrvatskoj. Tri umetnika iz Srbije predstavili su svoje radove, organizovali umetničke performance i učestvovali u radionicama i debatama o ulozi kulture u socijalnoj inkluziji Roma.

7. Projekat: **Program stipendija za Romske studenata**; Nosilac projekta: **Fondacija za otvoreno društvo, Srbija**; Podrška: **USD 5,077.-** - U okviru projekta studenti romske nacionalnosti su bili u mogućnosti da se obaveste o kriterijumima i procedurama za dobijanje stipendija Romskog obrazovnog fonda. U 2013. stipendije je dobilo 97 studenata.

8. Projekat: **Program stipendiranja za učenike i studente medicinskih profila romske nacionalnosti**; Nosilac projekta: **Fondacija za otvoreno društvo, Srbija, Beograd**; Podrška: **USD 4,909.-** Projekat je doprineo kvalitetu informisanja učenika i studenata medicinskih profila romske nacionalnosti o kriterijumima i procedurama za dobijanje stipendija Romskog obrazovnog fonda. Stipendije je dobilo 23 srednjoškolca i 26 studenata koji se obrazuju u oblasti medicine.

Zdravlje Roma

Efektivna implementacija Akcionog plana za zdravlje Roma, zaštita ljudskih prava i prevencija diskriminacije u zdravstvenim ustanovama su bili u fokusu programa u 2013. Godini. Posebna pažnja posvećena je Romima koji se po sporazumima o readmisiji vraćaju u zemlju. Kroz pilotiranje u dve lokalne sredine razvijene su i institucionalizovane procedure za ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu Roma povratnika. Kroz mentorsku podršku one su primenjene u još 4 sredine, a metodologija preporučena svim relevantnim institucijama. Razvijeni su indikatori za praćenje ostvarivanja prava na kvalitetnu zdravstvenu zaštitu i zaštitu od diskriminacije i integrisani u oficijelni sistem praćenja nacionalnih institucija. U 12 lokalnih sredina praćena je diskriminacija u zdravstvenim ustanovama, razvijani mehanizmi za ukidanje diskriminatorskih praksi i u saradnji sa Poverenicom za zaštitu ravnopravnosti su u težim slučajevima kršenja ljudskih prava pokretani sudski postupci. Izrađena je studija o implementaciji romskih zdravstvenih politika, njihovoj održivosti i novih izvora finansiranja kao deo izlazne Strategije Programa koji se zatvara 2013. godine. Podržani projekti:

1. Projekat: **Zdravstvena zaštita ranjivih grupa Roma**; Nosilac projekta: **Istraživači Romi), Žabalj**; Podrška: **USD 24,866.-** Projekat je doprineo uspostavljanju institucionalnih mehanizama, edukaciji zdravstvenih radnika, kao i ostalih nadležnih profesionalaca u lokalnoj zajednici za specifične probleme Roma povratnika po sporazumima o readmisiji, kao i osnaživanju samih Roma da preuzmu aktivnu ulogu u ostvarivanju svojih zdravstvenih prava.

2. Projekat: **Zagovaranje za jednak pristup zdravstvenoj zaštiti za Rome iz neformalnih naselja, uključujući i pravno nevidljiva lica**; Nosilac projekta: **Dečiji centar Mali Princ Beograd**; Podrška: **USD 22,640**. Projekat je doprineo da se u praksi unapredi sprovođenje zakonske regulative kako bi Romi iz 100 beogradskih neformalnih naselja bez prijavljenog boravišta mogli da ostvare pravo na zdravstveno osiguranje. Dobra praksa projekta korišćena je u zagovaranju mreže NVO za ostvarivanje prava Roma prilikom raseljavanja iz bespravno podignutih naselja.
3. Projekat: **Ostvarivanje prava Roma na kvalitetnu zdravstvenu zaštitu**; Nosilac projekta: **Centar za prava manjina, Beograd** Podrška: **USD 34,898**. - Projekat je doprineo razvijanju metodologije i indikatora za praćenje ostvarivanja prava Roma na kvalitetnu zdravstvenu zaštitu i pilotiranje modela u 4 lokalne sredine. Indikatori su integrisani u oficijelni sistem praćenja zdravstvenog statusa stanovništva Republičkog zavoda za javno zdravlje.
4. Projekat: **Romske NVO kao relevantan izvor informacija o romskim pitanjima za medije**; Nosilac projekta: **Medija centar Beograd**; Podrška: **USD 29,556**.- Projekat je doprineo jačanju komunikacionih veština i korišćenju medija kao sredstva u procesu zagovaranja za unapređivanje zdravlja Roma 4 romske NVO, kao i razvijanju osetljivosti i razumevanja medija i novinara za specifičnosti problema romske zajednice. Takođe je uticao i na uspostavljanje funkcionalne saradnje između romskih NVO i lokalnih medija.
5. Projekat: **Aktivna uloga Romkinja u odlukama koje se tiču njihovog zdravlja**; Nosilac projekta: **Ženski prostor, Niš**; Podrška: **USD 28,928**.- Projekat je doprineo identifikaciji diskriminatornih praksi i prepreka koje Romkinje imaju u pristupu zdravstvenoj zaštiti u pet gradova u Srbiji i sledstveno tome uticao na unapređivanje zdravstvene prakse u domovima zdravlja kako bi žene ostvarile pravo na adekvatnu zdravstvenu zaštitu.
6. Projekat: **Mobilizacija romske zajednice u praćenju ostvarivanja ljudskih, manjinskih i ženskih prava**; Nosilac projekta: **Bibija, Romski ženski centar Beograd**; Podrška: **USD 38,250**. Projekat je doprineo unapređivanju zdravstvenog statusa Romkinja u 7 gradova kroz implementaciju zaključne opservacije Komiteta UN za eliminaciju diskriminacije prema ženama u sferi zdravstvene zaštite i posledica nasilja na zdravlje žena.
7. Projekat: **10 godina programa za unapređenje zdravlja Roma**; Nosilac projekta: **Fondacija za otvoreno društvo, Srbija, Beograd**; Podrška: **USD 11,963**.- Projekat predstavlja svedočenje o angažmanu Fondacije za otvoreno društvo u saradnji sa OSF Programom javnog zdravlja i njihovom doprinosu razvijanju romskih zdravstvenih politika i institucionalnog konteksta povoljnog za ostvarivanje prava Roma na zdravstvenu zaštitu u periodu 2003-2013.
8. Projekat: **Promocija programa stipendiranja za romske učenike i studente medicinske struke romskog u 2013.g.** Nosilac projekta: **Medija centar, Beograd**; Podrška: **USD 25,268**. Projekat je doprineo sveobuhvatnom informisanju učenika i studenata romske nacionalnosti u šest većih gradova u Srbiji o uslovima i procedurama za dobijanje stipendije. Takođe je obezbedio podršku mentorskoj i komponenti jačanja kapaciteta studenata za zagovaranje programa stipendiranja kroz medijsko praćenje njihovih aktivnosti, kao i aktivnosti studenata stipendista tokom studija i angažmana u zajednici.
9. Projekat: **Pokreni motor III**; Nosilac projekta: **Udruženje romskih studenata), Novi Sad**; Podrška: **USD 45,120**. Projekat je obuhvatio aktivnosti zagovaranja u okviru Programa stipendiranja studenata medicinskih struka. Doprineo je edukaciji 39 stipendista studenata medicinskih profila za aktivno učešće u podršci romskoj zajednici na unapređivanju zdravlja. Stečeno znanje i veštine studenti su kroz mini aktivističke projekte u svojim zajednicama pretočili u akcije koje su doprinele rešavanju konkretnih problema koji se tiču zdravlja u lokalnoj sredini.
10. Projekat: **Premošćavanje jaza**; Nosilac projekta: **Fondacija za otvoreno društvo, Srbija, Beograd**; Podrška: **USD 6,791**.- Projekat je doprineo uspostavljanju funkcionalne saradnje između medijske, mentorske i komponente jačanja kapaciteta studenata stipendista za zagovaranje, boljem informisanju potencijalnih stipendista i promociji Programa u Srbiji. Unutar projekta je promovisan istoimeni film, koji je proizveden s ciljem da se doprinese otklanjanju prepreka za obrazovanje Roma za medicinske profesije. Film je preveden i distribuiran u 4 zemlje u regionu Zapadnog Balkana u kojima se Program realizuje.

11. Projekat: **Mentorska podrška za Rome stipendiste koji se školuju za medicinske profesije**; Nosilac projekta: **Škola javnog zdravlja, Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu; Beograd**; Podrška: **USD 66,397**. – Kroz mentorsku podršku za 32 studenta-stipendista romske nacionalnosti koji studiraju u 4 univerzitetska centra u Srbiji obezbeđeni su boji uslovi studiranja i izgledi za njihovo zapošljavanje.

VISOKO OBRAZOVANJE

Program je u svojoj završnoj godini podržao aktivnosti civilnih aktera i fakulteta koji su promovisali i u praksi razvijali koncept društvene odgovornosti univerziteta i to prvenstveno kroz partnerstva (profesionalna udruženja, NVO). U praksi se pokazalo da, u zavisnosti od percepcija sopstvene uloge u društvu, fakulteti (Arhitektonski fakultet, FPN) mogu kreativno i učinkovito praktikovati svoju treću, društvenu misiju, što je naročito delatno kroz navedena partnerstva. Nažalost, ove percepcije nisu dovoljno institucionalno razvijene pa navedeni fakulteti ostaju među retkima koji su ovu svoju misiju prepoznali i aktivno je praktikuju. Istovremeno, poseban akcenat je stavljen na društveni angažman studenata pri fakultetima BU u cilju razvoja njihove kritičke i građanske svesti kao intelektualne elite. Podržani projekti:

1. Projekat: **Građanske inicijative i održivi razvoj**; Nosilac projekta: **Inicijativa za održivi razvoj „Mostovi“, Kruševac**, Podrška: **USD 19,241**.- Projekat je realizovan kroz saradnju dva aktera građanskog društva koji retko stupaju u interakciju: udruženja građana i Univerziteta. Bavi se razvijanjem modela socijalno-odgovornog preduzetništva koji omogućava radno angažovanje osoba sa smetnjama u intelektualnom razvoju. Studenti arhitekture su preuzeli izgradnju „eko sela“ u Kruševcu. Članovi građanskog udruženja koje je bilo nosilac projekta su pomagali da se razvije nastavni program za novi predmet „Građanske inicijative i održivi razvoj“ na Arhitektonskom i Fakultetu za primenjenu ekologiju.

2. Projekat: **Kvir studije (školska 2013/14)**. Nosilac projekta: **Centar za kvir studije, Beograd**; Podrška: **USD 16,615**. - Kroz 28 predavanja iz oblasti kvir teorije na Institutu za filozofiju i društvenu teoriju) i objavljivanje zbornika radova polaznika studija, uvećava se fond znanja o kvir teoriji, kao i broj sagovornika kompetentnih da na ovu temu vodi stručnu debatu u javnosti, što na duge staze, doprinosi smanjenju predrasuda prema LGBT osobama.

3. Projekat: **Otvoreni univerzitet**; Nosilac projekta: **Otvorena komunikacija, Beograd**; Podrška: **USD 12,679**. Projekat je omogućio da studenti sa svih fakulteta BU organizuju i uzmu aktivno učešće u debatama na aktuelne društvene teme u cilju negovanja (lične) stručne i društvene odgovornosti i promovisanja društvene odgovornosti univerziteta.

4. Projekat: **Politika: nauka i profesija**; Nosilac projekta: **Udruženje za političke nauke Srbije, Beograd**. Podrška: **USD 12,024**.- Projekat je doprineo sticanju potpunijeg uvida u značaj, uticaj i odgovornost politikologije kao profesije u ekonomskom i političkom razvoju Srbije.

5. Projekat: **Centar za obrazovne politike (institucionalna podrška)**; Nosilac projekta: **Centar za obrazovne politike, Beograd**; Podrška: **USD 14,647**.- Centar za obrazovne politike je vodeći *think-tank* u oblasti obrazovanja u Srbiji. Podrška je omogućila nesmetano funkcionisanje i realizaciju programskih ciljeva Centra.

6. Projekat: **Realizacija programa stipendija mreže fondacije za otvoreno društvo u 2013**; Nosilac projekta: **Beogradska otvorena škola, Beograd**; Podrška: **USD 4,578**. Projektom je omogućeno neometano administriranje svih OSF stipendija za studente iz Srbije.

OPŠTE OBRAZOVANJE

Program je podržavao projekte koji su doprinosili obezbeđivanju uslova za održivost inkluzivnih obrazovnih (IO) politika; bili usmereni na osnaživanje roditeljskog i nastavničkog udruživanja kako bi oni postali aktivni i informisani akteri u donošenju i sprovođenju nacionalnih i lokalnih obrazovnih politika i tako preuzeli svoj deo profesionalne i građanske odgovornosti za obrazovne promene. Program je podržavao i projekte koji su doprinosili unapređenju obrazovanja na jezicima nacionalnih manjina .

Posebno značajni dometi koji su ostvareni kroz program Opšteg obrazovanja je izrada metodologije i instrumenata za praćenje ostvarivanja politika inkluzivnog obrazovanja. Metodologiju i instrumente je uobličio Centar za obrazovne politike i one danas predstavljaju Nacionalni okvir za praćenje IO. 30 prosvetnih savetnika je obučeno za primenu metodologije pri eksternoj evaluaciji škola. Kroz program su u procese. Ojačana su roditeljska i nastavnička udruženja koja postepeno postaju sve važniji faktor obrazovnih promena u svojim sredinama. Priključeno je 6 lokalnih roditeljskih udruženja i formirano 14 opštinskih roditeljskih saveta. Formirano je 13 novih nastavničkih udruženja koji su započeli svoje prve aktivnosti u školama i na lokalnom nivou. Konačno, ojačani su kapaciteti obrazovnih odbora 2 nacionalna saveta nacionalnih manjina koji su sa osnaženim kapacitetima savetovali i aktivno radili na unapređivanju nastave maternjeg jezika i kulture svojih manjina u osnovnom i srednjem obrazovanju. Podržani projekti:

1. Projekat: **I roditelji se pitaju (nastavak projekta)**; Nosilac projekta: **Centar za interaktivnu pedagogiju (CIP), Beograd; Užički centar za prava deteta, Užice; Udruženje građana „Dečja Radost“, Zaječar; Udruženje građana NEXUS, Vranje; Udruženje građana „Roditelj“, Beograd; Društvo za razvoj dece i mladih - Otvoreni klub, Niš; Udruženje građana „Roditelj“, Kragujevac;** Podrška: **USD 105,879.-** Projekat je deo inicijative Fondacije za otvoreno društvo koja ima za cilj jačanje uloge roditelja u procesima utvrđivanja i sprovođenja obrazovnih politika, osnivanje lokalnih roditeljskih udruženja, jačanje njihovih kapaciteta da učestvuju i preuzmu svoj deo odgovornosti u uobličavanju i sprovođenju obrazovnih politika. Inicijativa za konačan cilj ima osnivanje nacionalnog udruženja roditelja. Tokom godine roditelji su sticali znanja i razmenjivali iskustva vezana za različite teme: od nasilja u školi do nasilja na internetu; diskutovali o konceptu inkluzivnog obrazovanja, ali i o svojoj ulozi u školi, u lokalnoj zajednici, ali i na nacionalnom nivou. Organizovane su brojne radionice na kojima su roditelji imali priliku da steknu nova znanja i veštine o građanskoj participaciji.

2. Projekat: **Znanje, a ne samo diploma**; Nosilac projekta: **Građanske inicijative, udruženje građana za demokratiju i građansko obrazovanje, Beograd;** Podrška: **USD 29.353.-** Projekat je deo "Inicijative za reformu obrazovanja" koja teži da u dijalog uključi mlade koji se uglavnom isključuju iz gradnji obrazovnih politika, ali i roditelje, nastavnike i druge organizacije. Doći do kosenzusa o tome kakvo nam je obrazovanje potrebno, uključi u dijalog roditeljska i nastavnička udruženja i savete, u velikoj meri doprinosi jačanju profesionalne i građanske odgovornosti za obrazovne promene.

3. Projekat: **Nastavnička udruženja – put do kvalitetnog obrazovanja**; Nosilac projekta: **Centar za obrazovne politike, Beograd; Savez učitelja Republike Srbije, Beograd; Udruženje za razvoj građanskog vaspitanja i obrazovanja za demokratiju, Paraćin;** Podrška: **USD 83,889.-** Projekat je deo inicijative FOD koja ima za cilj da osnaži profesionalna udruženja nastavnika, njihovu ulogu procesima odlučivanja i sprovođenja obrazovnih politika. Kroz projekat su osnažena 3 i formirao 10 novih nastavničkih društava u cilju snažnijeg uticaja nastavnika kao struke na promene u obrazovanju i na funkcionisanje obrazovnog sistema. Rad obuhvata i nastavnička udruženja nastavnika koji predaju u školama u kojima se nastava izvodi na jezicima nacionalnih manjina.

4. Projekat: **Afirmacija multikulturalnosti kroz inkluzivno obrazovanje vlaške nacionalne manjine**; Nosilac projekta: **Udruženje za očuvanje tradicije, kulture, identiteta i jezika Vlaha „Gergina“, Negotin;** Podrška: **USD 32.016.-** Projektom je u saradnji sa NSM vlaške manjine uveden vlaški govor sa elementima kulture kao izborni predmet u školi u 18 opština u Istočnoj Srbiji. Projekat je vlaškoj manjini omogućio pristupanje pravima na učenje vlašskog govora i kulture u redovnom obrazovnom sistemu, doprineo dizanju svesti o neophodnosti uvažavanja i pravljenje mostova ka drugim kulturama (srpska, romska, rumunska).

5. Projekat: **Multikultivator 2013**; Nosilac projekta: **Udruženje Optimist, Bosilegrad;** Podrška: **USD 14.591.-** Projekat se bavi obrazovanjem i očuvanjem kulture i jezika bugarske manjine u Srbiji, ali i razvojem inter-kulturne osetljivosti. Uključivanjem u projekat na sadržajan način NPS bugarske manjine je dizao svoj kapacitet za odgovorno donošenje odluka vezanih za obrazovanje za svoju nacionalnu manjinu.

6. Projekat: **Evaluacija i adaptacija edukativnih programa koji se realizuju u naselju "Deponija"**; Nosilac projekta: **Crveni krst Palilula, Beograd**; Podrška: **USD 12,015.-** Projekat razvija metodologiju rada sa mladima iz depriviranih sredina. Rezultati ovog projekta treba da odgovore na pitanje kako umanjiti ili otkloniti uticaj predrasuda na efektivnost projekata koji se sprovode u depriviranim sredinama. Takva znanja će biti od koristi za budući razvoj i planiranje edukativnih programa za romsku decu i mlade iz socijalno depriviranih sredina. Ovo bi trebalo da doprinese, sa svoje strane, održivosti i većoj efektivnosti inkluzivnog obrazovanja.

7. Projekat: **"Krugovi" - Dositeum IV**; Nosilac projekta: **Građanski fond Panonija**; Podrška: **USD 22,668.-** Projekat se bavi unapređenjem uloge obrazovanja u uspostavljanju kulturoloških veza između različitih kultura u multietničkim sredinama u 9 vojvođanskih gradova. Vršnjačkim savetovanjem, učenjem i razmenom u ovim opštinama učinio je funkcionalnim 13 đakačkih parlamenata i 90 kancelarija za mlade, a elektronskim učešćem mladih u aktivnosti projekta uključio je 270 mladih i time doprineo jačanju građanske odgovornosti za promene u obrazovanju.

8. Projekat: **Centar za interaktivnu pedagogiju, institucionalna podrška**; Nosilac projekta: Centar za interaktivnu pedagogiju (CIP) Beograd; Podrška: **USD 20,000.-** Institucionalna podrška biće upotrebljena za rad kancelarije, stručno usavršavanje, programski razvoj i učešće u radu u ISSA u periodu od 01.12.2013. do 31.12.2014.

CIVILNO DRUŠTVO I INFORMISANI IZBORI

Uticaj podržanih inicijativa OCD bio je višestruk: sa jedne strane intenzivno je rađeno na očuvanju i širenju javnog prostora za slobodno iskazivanje različitih (diskriminisanih ili marginalizovanih) identiteta, promišljanje i analizu negativnih društvenih fenomena kroz javni dijalog i generisanje informisanog i autentičnog građanskog aktivizma. Sa druge strane, doprili smo do novih aktera koji su inovativnim i kreativnim pristupima pokušali da razobličie ili suzbiju društvene trendove koji onemogućavaju otvaranje društva. U ovome su naročito prednjačili nezavisni kulturni akteri svojim svežim idejama i pristupima. Podržani su akteri koji imaju nameru da se istrajno bave socio-ekonomskim izvorima nasilja i ekstremizma u društvu, ali i oni čiji je cilj da zaštite žrtve krize i tranzicije, odnosno njihova prava, a u cilju eliminisanja socio-ekonomskih izvora ekstremističkih ideja i ideologija. Podržani projekti:

1. Projekat: **Portal civilnog društva Srbije 2013**; Nosilac projekta; **Centar za razvoj neprofitnog sektora, Beograd**; Podrška: **USD 8,177.-** Podržano je godišnje održavanje web portala za obaveštavanje čitavog civilnog sektora Srbije o aktuelnostima u sektoru, zatim održavanje mailing liste sa vestima a ažuriran je i direktorijum OCD u Srbiji. Projekat je, kroz ovakvu delatnost Centra, u funkciji doprinosa kvalitetnijem i efikasnijem delovanju celokupnog civilnog društva u Srbiji.

2. Projekat: **Prostor društvene odgovornosti CZKD, institucionalna podrška za 2013**; Nosilac projekta: **Centar za kulturnu dekontaminaciju, Beograd**; Podrška: **USD 64,702.-** Institucionalna podrška CZKDu omogućava redovno održavanje njihovih angažovanih kulturnih programa, javnih debata na relevantne teme i sl, ali takođe doprinosi otvaranju javnog prostora za dijalog, budući da Centar organizuje veliki broj neplaniranih, ad hoc događaja, koje iniciraju i provociraju aktuelni društveni događaji i problemi, što ovu ustanovu čini specifičnim utočištem za alternativne, marginalizovane, avangardne, ugrožene grupacije i ideje. CZKD je tako specifična platforma koja okuplja alternativnu društvenu scenu, otvara joj prostor za slobodni javni govor i šire društveno delovanje.

3. Projekat: **Zaustavimo korupciju u zapošljavanju**; Nosilac projekta: **Fondacija Centar za demokratiju, Beograd**; Podrška: **USD 14,850.-** Projekat je doprineo da se temeljno i sistematski adresira problem korupcije u sferi zapošljavanja i ostvarivanja prava koja proističu iz rada, u cilju jačanja vladavine prava u ovoj oblasti. Civilno društvo je osnaženo da preuzme aktivnu ulogu u monitoringu primene zakona i strategija te procesu predlaganja javnih politika u oblasti socio-ekonomskih prava.

4. Projekat: **Nasleđe u Bujanovcu je i naše bogatstvo**; Nosilac projekta: **Udruženje za nasleđe i kulturno stvaralaštvo, Preševo**; Podrška: **USD 11,299.-** Projekat je doprineo da se obavi sistematsko istraživanje, prikupljanje podataka i dokumentovanje nepokretnog kulturnog nasleđa u svim naseljima multikulture opštine Bujanovac na jugu Srbije, u cilju jačanja tolerancije i multikulturalizma zajednice.

5. Projekat: **Da se nikad ne zaboravi, Holokaust, da se nikad ne ponovi;** Nosilac projekta: **Srpsko-jevrejsko pevačko društvo, Beograd;** Podrška: **USD 2,320.** - Projekat je doprineo da se, kroz organizovanje horskog nastupa jevrejske muzike i pratećeg interaktivnog dijaloga sa učenicima o Holokaustu, kod đaka trećeg i četvrtog razreda gimnazije ojača poštovanje i uvažavanje različitosti, tolerancije, osuda svih vrsta nasilja i predrasuda. Gostovanja su održana u pet gradova Srbije sa velikim uspehom.

6. Projekat: **„Dijalog“ – Suživot jevrejske zajednice Srbije i njenog nejevrejskog okruženja;** Nosilac projekta: **Savez jevrejskih opština Srbije, Beograd.** Podrška: **USD 6,091.** - Projekat je doprineo izdavanju redovnog glasila Jevrejske zajednice u Srbiji, „Jevrejski pregled“ u cilju boljeg informisanja kako jevrejske zajednice tako i šire javnosti, a sa opštim ciljem boljeg razumevanja pripadnika svih nacionalnosti i konfesija i doprinosu borbi protiv netolerantnog mišljenja i ponašanja.

7. Projekat: **Lokalne politike i urbana samouprava;** Nosilac projekta: **Grupa za konceptualnu politiku, Novi Sad;** Podrška: **USD 13,962.** - Projekat je doprineo izgradnji modela osnaživanja osnovnih jedinica udruživanja građana u sferi stanovanja – skupština stanara, jačanjem njihovih kapaciteta za efektivniju građansku participaciju u razvoju lokalne zajednice. Projekat je takođe doprineo podizanju svesti o značaju aktiviranja i samo-organizovanja građana, naročito siromašnijih slojeva, „gubitnika tranzicije“ i žrtava ekonomske krize, u cilju poboljšanja životnog statusa i smanjivanja jaza u društvu.

8. Projekat: **Umetnik kao publika 2013. (diskusije i knjiga);** Nosilac projekta: **Udruženje građana „Frekvencija“, Beograd;** Podrška: **USD 9,316.** - Kroz četiri sesije diskusija između odabranih vizuelnih umetnika i publike otvoren je interaktivni dijalog u cilju uspostavljanja jasne komunikacije i kvalitetnijeg razumevanja značaja umetničkih dela za tumačenje društvene stvarnosti. Publika počinje da posmatra i tumači dela savremene vizuelne umetnosti na angažovani način (čime se razvija kritički stav prema društvenoj stvarnosti) a umetnici, kroz dijalog, kvalitetnije reflektuju glasove publike u svom radu. Ovakvim pristupom i efektima projekat je doprineo širenju javnog i kulturnog prostora za negovanje kritičke misli u promišljanju aktuelnih društvenih problema.

9. Projekat: **Koji film – BELDOCS 2013;** Nosilac projekta: **Međunarodni festival dokumentarnog filma BELDOCS, Beograd;** Podrška: **USD 11,266.** - Podrška održavanju ovog renomiranog festivala koji promovise dokumentarce sa društveno angažovanom problematikom doprinosi podizanju svesti, prvenstveno kod mladih, o porastu nasilnog ponašanja, ksenofobije, svih vrsta ekstremizama, socijalne bede i siromaštva globalno u svetu i, kroz prateći govorni program otvara prostor za debatu o ovim negativnim socijalnim pojavama.

10. Projekat: **„Starost“, prateći program multimedijalne izložbe savremene umetnosti;** Nosilac projekta: **Udruženje „Perionica“, Beograd;** Podrška: **USD 1,826.** - Projekat se zalagao za pozitivno vrednovanje kvaliteta i potencijala starijih građana koji su zanemareni i doprineo većoj vidljivosti problema diskriminacije starih kroz organizovanje izložbe u tri grada Srbije, koju je posetilo oko 5000 građana, i pratećeg interaktivnog programa u kome su učestvovali svi građani. Podstaknute interesovanjem građana za ovu temu, neke kulturne institucije uvrstile su u svoju programsku politiku temu starosne diskriminacije.

11. Projekat: **Nezavisna Kulturna Scena Srbije (NKSS), faza 3;** Nosilac projekta: **Asocijacija Nezavisna kulturna scena Srbije, Beograd;** Podrška: **USD 46,118.** - Podrška daljem razvoju i radu mreže NKSS u 2013.g. bila je ključna za konsolidaciju i koordinaciju njenog rada (broj članica narastao je na 92 iz cele Srbije). NKSS je postala izvanredno aktivna na planu borbe za bolji položaj, vidljivost i uticaj nezavisne kulturne scene u nepovoljnom institucionalnom okruženju. Pored ovog javnog delovanja, ojačana je interna programska saradnja članica NKSS kroz veliki broj zajednički realizovanih nezavisnih kulturnih programa po gradovima Srbije a održane su i dve regionalne konferencije o ulozi nezavisne kulture kao aktivnog civilnog društva. Sve ovo doprinelo je većem uvažavanju nezavisne kulturne scene kao aktivnog i relevantnog društvenog aktera i time jačanju njenog uticaja u društvu.

12. Projekat: **Muzej objekata /devedesete kroz sećanje građana**; Nosilac projekta: **Udruženje „Kiosk“, Beograd**; Podrška: **USD 19,178**. - Projekat je doprineo da se kroz organizovanje putujuće izložbe objekata koji su, za građane, obeležili devedesete godine, otvori dijalog o ovom periodu neposredne prošlosti i time smanji mogućnost njegove manipulacije u dnevno-političke svrhe. Izložba je predstavljena u deset gradova Srbije i imala odličan odziv kod građana ali i lokalnih kulturnih institucija koje su izrazile spremnost da uspostave stalne postavke u lokalnu, održavaju javnu debatu i sl. Planirano je uspostavljanje stalnog Muzeja objekata pri jednoj od institucija kulture u Beogradu u cilju održivosti projekta.

13. Projekat: **Odbrana utopije**; Nosilac projekta: **Udruženje građana „Anonymous said:“, Beograd**; Podrška: **USD 20,204**. - Projekat je doprineo da se, kroz održavanje šest izložbi stripa kreiranih na odabrane društveno-angažovane teme, otvori javna debata na teme socijalne pravde – poziv na solidarnost, društvena nejednakost, građanska odgovornost i sl. Projekat je imao odličan odziv kod građana i doprineo je da se otvori javni prostor za kritičko promišljanje ovih tema i njihovo održavanje na javnoj agendi.

14. Projekat: **Proširena estetska edukacija – Umetnički eksperiment i politička kultura u doba mreža**; Nosilac projekta: **Udruženje građana kuda.org, Novi Sad**; Podrška: **USD 17,783**. - Projekat je doprineo uspostavljanju novih modela saradnje i kulturne produkcije između zemalja članica EU i zemalja kandidata, u cilju izgradnje zajedničke evropske javne i kulturne sfere. Kroz aktivnu programsku saradnju i organizovanje tri javna događaja (izložbe i javne debate) dat je doprinos afirmisanju pitanja socijalne dimenzije u procesu EU integracije koja su uveliko u senci njenih političkih i ekonomskih aspekata.

15. Projekat: **IV World Music samit u Beogradu i Novom Sadu-Magazin „Etnoumlje“ broj 24**; Nosilac projekta: **World Music Asocijacija Srbije, Jagodina**; Podrška: **USD 2,131**. - Projekat je doprineo da se, promovisanjem pravca world music, ojačaju vrednosti multikulturalnosti, tolerancije i otvorenog društva.

16. Projekat: **Nevidljivo nasilje**; Nosilac projekta: **Muzej savremene umetnosti, Beograd**; Podrška: **USD 18,319**. - Projekat je doprineo da fenomen „nevidljivog nasilja“, prisutan u svim sferama privatnog i društvenog života postane javno prepoznat i tretiran kroz seriju od tri međunarodne izložbe sa pratećim interaktivnim programom debata koje su problematizovale sve pojavne aspekte skrivenog nasilja.

17. Projekat: **Muzej nasilja – putujući Javni arhiv**; Nosilac projekta: **Udruženje „KulturPark“, Beograd**; Podrška: **USD 12,631**. - Projekat je doprineo da se u Nišu (rastući ekstremizam) i Bujanovcu (diskriminacija romske populacije) na kreativan način, kroz izložbe i prateće interaktivne govorne programe, podigne svest i otvori dijalog sa mladima o pogubnosti svih vidova fizičkog nasilja koji rezultiraju iz predrasuda, netolerancije, mržnje prema „drugosti“ i različitosti.

Inicijative mladih

Program je podržavao inicijative koje su doprinele realizaciji nacionalne strategije za mlade. Dve vrste aktivnosti su uživale prioritarnu podršku: napredna upotreba IT s ciljem očuvanja zdravlja mladih; i jačanje omladinskog aktivizma u ruralnim sredinama. Podržani projekti:

1. Projekat: **Jačanje aktivizma i inkluzije mladih u ruralnim sredinama južne Srbije**; Nosilac projekta: **Asocijacija za kreativnu komunikaciju i debatu (ACCD), Beograd**; Podrška: **USD 20,206**.- Projekat podstiče upotrebu IT u sprovođenju i širenju omladinskih akcija i inicijativa. Radom je obuhvaćena omladinska populacija iz 15 sela na Jugu Srbije.)

2. Projekat: **Internet za aktivan život**; Nosilac projekta: **Fondacija "Ana i Vlade Divac", Beograd**; Podrška: **USD 28,311**. - Projekat je imao cilj da upozna mlade sa potencijalima IT i on line platformi u pokretanju i sprovođenju omladinskih inicijativa u lokalnim sredinama. Stvorena je internet platforma za omladinske inicijative koja služi za razmenu iskustava i ideje. Očekuje se da preko novouspostavljene platforme 50,000 mladih stupi u međusobnu interakciju.

3. Projekat: **Otvoreno o alkoholizmu**; Nosilac projekta: **Udruženje građana „Kokoro“, Bor**; Podrška: **USD 10,232**. - Projekat se bavi prevencijom rizičnih ponašanja kod mladih u Boru i Negotinu, dve osiromašene sredine koje pružaju malo šansi za kvalitetno odrastanje. Doprineo je promociji zdravih stilova života u školama, domovima, klubovima i drugim institucijama koje okupljaju mlade.

4. Projekat: **Umrežavanje mladih iz ruralnih opština Osečina, Krupanj, Mali Zvornik i Bajina Bašta sa lokalnim institucijama i organizacijama u cilju suzbijanja trgovine ljudima i radne eksploatacije**; Nosilac projekta: **Centar Lokalnog Aktivizma-CELA, Beograd**; Podrška: **USD 12.393**. - Projekat se bavi dizanjem svesti mladih u ruralnim, pograničnim i vrlo siromašnim područjima Srbije o trgovini ljudima i radnoj eksploataciji. Mladi u ovim područjima su na udaru lažnih ponuđača posla, a zbog neinformisanosti i lakovernosti lako mogu postati žrtve trgovine ljudima. 300 mladih je direktno i oko 1500 indirektno došlo do informacija i boljeg razumevanja radne eksploatacije. Projekat je podstakao umrežavanje i zajedničko delovanje raznih opštinskih službi, uključujući i kancelarije za mlade i njihovo povezivanje sa medijima.

5. Projekat: **Osnaživanje i aktiviranje mladih Srba i Roma iz dveju vranjskih ruralnih sredina**; Nosilac projekta: **Young European Leaders Society – YELS, Vranje**; Podrška: **USD 4.403**. - Projekat se bavi unapređivanjem participacije mladih iz 2 ruralne sredine iz okoline Vranja, uspostavljanjem saradnje i razumevanja između srpske i romske kulture, jačanjem komunikacionih veština kod mladih i sposobnosti za nenasilno rešavanje konflikata.

6. Projekat: **Ka razvijenoj demokratiji**; Nosilac projekta: **Udruženje građana, umetnika i radnika KPZ Beton Beograd**; Podrška: **USD 12.413**. - Projekat doprinosi stvaranju javnog prostora za participaciju mladih kroz javne debate na teme koje su za relevantne društvene „goruće“ teme. Neočekivano veliki odziv mladih i privlačenje sredstva drugih donatora za jačanje ovog dijaloga neki su od efekata ovog projekta.

7. Projekat: **Obnova radionice uništene požarom**; Nosilac projekta: **Humanitarna organizacija RETO – Ima nade, Beograd**; Podrška: **USD 32.733**. - Projekat je podrška organizaciji koja se bavi lečenjem preko 130 narkomanskih zavisnika, koja pokušava da obezbedi samoodrživost kroz radnu terapiju šticećenika.

Program Istok-Istok

Pored redovne saradnje sa Fondacijom na Kosovu, unutar koje su podržane dve inicijative sa civilnim društvom iz Srbije, ostvarena je i aktivna saradnja sa Fondacijom u Moldaviji u cilju prenošenja dobrih praksi civilnog društva iz Srbije u procesu EU integracija. Učinak ovih inicijativa je uspostavljanje čvršće programske saradnje među partnerima, koja bi trebalo da se nastavi i mimo podrške OSF. Izazovi i problemi u procesu konsolidacije demokratije društava u tranziciji činili su dominantnu žižu programa i tokom 2013. godine, a brojna ostvarena međunarodna programska partnerstva nastaviće da se razvijaju i po prestanku rada programa. Podržani projekti:

1. Projekat: **„Counterpublics: Re-Enacting Communities, Queering Nationalisms“**; Nosilac projekta: **Centar za kvir studije, Beograd**; Podrška: **USD 5,816**. - Kroz održavanje regionalne konferencije queer organizacija, aktivista i teoretičara iz Makedonije, Hrvatske i Srbije u Beogradu dat je doprinos osvajanju i otvaranju javnog prostora za izražavanje kvir identiteta.

2. Projekat: **Uspostavljanje akademske platforme na prostoru Jugoistočne Evrope**; Nosilac projekta: **Udruženje Centar za etiku, pravo i primenjenu filozofiju, Beograd**; Podrška: **USD 24,862**. - Projekat je doprineo da se uspostavi regionalna akademska platforma čije je sedište u Rijeci. Cilj platforme je da podstakne istraživanja u oblastima od značaja za razvoj i demokratizaciju društva u zemljama JIE. U okviru projekta održana su dva sastanka (Podgorica i Skoplje) i regionalna konferencija u Rijeci.

3. Projekat: **Izazovi na putu ka EU: Srpske lekcije za zemlje Istočnog partnerstva**; Nosilac projekta: **Centar za primenjene evropske studije, Beograd**; Podrška: **USD 14,799**. – U okviru projekta predstavnici 9 NVO iz Moldavije i 6 NVO iz Srbije diskutovali su izazove na putu pridruživanja EU; ulozi civilnog društva u procesima unutrašnje evropeizacije, odn. efektivne lokalizacije U standarda i normi. Učesnici iz Moldavije su poseban interes pokazali za ulogu koju OGD iz Srbije imaju u procesima normalizacije odnosa između Beograda i Prištine, ali i u procesima ispunjavanja uslova EU u oblastima koje se odnose na ljudska prava, borbu protiv korupcije, bezbednost i funkcionisanje pravosuđa.

Medijski program

Nastavljajući svoj rad na ponovnom uspostavljanju reformske medijske politike i pravnog okvira za delotvoran rad slobodnih medija, sa ciljem osposobljavanja građana za obaveštene lične i društvene izbore, Medijski program Fondacije za otvoreno društvo je inicirao neformalnu koaliciju 'Građani za medije' čijih su 10 članica-organizacija građanskog društva počele interakciju s novim partnerima. Pojedine članice pokrenule su sopstvene projekte, radeći na prioritetima ovog programa (Kompetentno učešće građana u transformaciji javnog informisanja, Jačanje odgovornosti za javni interes u medijima), a profesionalne medijske asocijacije su time dobile nove saveznike u borbi za primenu Medijske strategije.

Takođe, zagovaranjem i edukacijom za transformaciju lokalnih medija kroz njihova vodeća udruženja, naglasak je prenošen na javni interes, prava građana i informisanje na lokalnu; uporedo su podržavani inovativni projekti, posebno s novim tehnologijama i građanskim aktivizmom, i s novim poslovnim modelima.

Kao i ranije, jedan broj medijskih kuća podržan je u visokim standardima produkcije, i posebno u istraživačkom novinarstvu koje se bavi korupcijom i zloupotrebom javnih ovlašćenja, kao i u bavljenju temama obrazovanja, anti-diskriminacije i sl.

Projekti i javno zagovaranje medijske pismenosti, kontinuiranom inicijativom kroz škole i javne skupove, ovu temu su i u široj javnosti doveli među prioritete; njom je počelo da se bavi više organizacija, ustanova i donatora.

Podržani projekti:

1. Projekat: **Medijska pismenost – Studija slučaja: zaraza kukuruza aflatoksinom u Srbiji**; Nosilac projekta: **Udruženje eProjekat, Beograd**; Podrška: **USD 5, 801**. - Brzom i kompetentnom akcijom povodom jedne od najvećih afera 2013. u Srbiji – mleko i druge namirnice zagađene aflatoksinom – ovaj pilot-projekat je raskrinkao neprofesionalnost i neodgovornost medija, koji su ugrožavanje javnog zdravlja zataškavali slično kao i državni funkcioneri i nadležna tela. Kritička analiza i dekonstrukcija 'izveštavanja' izvršeni su isključivo on-line, kroz 9 autorskih i istraživačkih članaka (i na engleskom) na sopstvenom sajtu/blogu i društvenim mrežama. Ne manje važan, drugi/aktivistički deo projekta demistifikovao je ceo problem podnoseći 18 prehrambenih uzoraka na analizu u jednu od akreditovanih domaćih laboratorija, s pristupačnim cenama ispitivanja. I ovi rezultati efikasno su objavljeni na isti način, a javnost je odmah prepoznala svoj interes: posle 1.612 jedinstvenih posetilaca i ukupno 3.176 pregleda bloga po inicijalnom objavljivanju i kratkoj promociji, nije bilo resursa za praćenje daljih komentara, linkovanja, re-tvitovanja, šerovanja, lajkovanja itd.

2. Projekat: **Web TV vesti "60 sekundi" za lokalne emitere**; Nosilac projekta: **NIP FoNet, Beograd**; Podrška: **USD 25, 289**. - Pilot-projekat multimedijalne news agencije tokom 3 meseca proizveo je 214 izdanja domaćih vesti nacionalnog i regionalnog nivoa, u kratkoj formi namenjenoj prvenstveno lokalnim TV-stanicama. On-line distribucija u profesionalnim formatima omogućila je 1.615 besplatnih preuzimanja/emitovanja (i dodatne audio/tekstualne derivacije za radio i web), redovno na više od 20 lokalnih TV-stanica, kao i u radio-programima, na sajtovima, i web-izdanjima lokalnih novina. Ovaj novi proizvod - obogaćen priložima dopisnika i malih lokalnih medija, i lokalnim vestima iz kulture i nevladinog sektora – besplatno je dostupan i svim korisnicima usluga ove news agencije, u većini izdanja ima simultani prevod na znakovni jezik, a prilagođen je i društvenim mrežama. Već dvostruko duže od trajanja samog projekta, grantee je nastavio ovu aktivnost, na zadovoljstvo korisnika i uz pozitivne reakcije zajednice gluhih i nagluhih osoba, čiji sajtovi takođe 'nose' ovaj format vesti.

3. Projekat: **Obrazovanje za 21. vek**; Nosilac projekta: **Novinsko preduzeće Vreme, Beograd**; Podrška: **USD 36,105**. - Četvrti godišnji ciklus ovog dodatka osvežen je i poboljššan interaktivnošću i većom vidljivošću na sajtu matičnog nedeljnika. On-line čitanost je porasla na prosečno oko 6.500 korisnika po članku, a celi dodaci (6 kom.) imali su i po 8.000 jedinstvenih pregleda. Nekoliko članaka su brojem jedinstvenih poseta iznad 10.000 u prva 2 dana od objavljivanja postali i najčitaniji u tim izdanjima ovog uticajnog news-magazina. Sve ovo omogućeno je povećanim brojem mladih saradnika obučeni za on-line novinarstvo i moderiranje, i za upotrebu društvenih mreža. Upravo su kroz komentare i društvene mreže stigle i neke relevantne reakcije čiji su autori potom objavili i svoje tekstove u dodatku. Osim uže ciljne grupe/stručne zajednice kojoj je ovako omogućena kvalitetna rasprava o obrazovnim politikama, i široj javnosti proširen je prostor za debatu o reformi obrazovanja, sa velikom bazom podataka i arhivom prethodnih dodataka. Fondacija je ovaj projekat podržala iz Obrazovnog i Medijskog programa.

4. Projekat: **"Hoću da znam" – projekat produkcije omladinskih emisija i javnih debata**; Nosilac projekta: **Privredno društvo BOOM93, Požarevac**; Podrška: **USD 11, 260.** - Transformišući ulogu lokalnog medija, usmeren na svoju primarnu ciljnu grupu (16-30 godina) i njene goruće probleme u neposrednom okruženju, ovaj lokalni radio priredio je 8 javnih debata sa zastupnicima glavnih interesa, koristeći te događaje i za sopstveni program. Svoj poboljšani veb-sajt upotrebio je za proširenje uticaja u on-line sferu, putem društvenih mreža i aplikacija za mobilne telefone podstičući i aktivizam mladih u lokalnoj zajednici.

5. Projekat: **Pravni monitoring medijske scene u Srbiji**; Nosilac projekta: **Poslovno udruženje Asocijacija nezavisnih elektronskih medija ANEM, Beograd**; Podrška: **USD 47, 028.**- Ovaj višegodišnji ekspertski monitoring i analiza su okosnica kontinuiranog napora Medijske koalicije za reforme celog sektora. U godini javnih rasprava o nacrtima 3 medijska zakona, posebno su korisni bili proizvodi kao Mesečni izveštaji i Monitoring novosti (po 10, na više od 6.000 E-adresa profesionalno zainteresovanih pojedinaca i organizacija) i njihove web prezentacije, Monitoring publikacije (2, štampani tiraž po 200 primeraka), okrugli stolovi (2, ukupno više od 90 učesnika u debati), dodatne promocije i izveštaji – o čemu svedoče domaći i inostrani medijski clipping i on-line posećenost. Svi materijali dostupni su i na engleskom, i on-line. Ovaj projekat je zajedno sa Fondacijom podržala i ambasada Holandije u Srbiji.

6. Projekat: **Tolerancija u 10 činova**; Nosilac projekta: **City radio, Niš**; Podrška: **USD 25, 495.** - Povratak korenima radija u prirodnom zvuku i tonskim beleškama uličnih akcija obeležava ovaj inovativni projekat: oživljene, zabavne i poučne doku-drame (serijal od 10 kratkih emisija) bave se tolerancijom i inkluzijom, u velikom gradu punom gubitnika tranzicije, manjina i siromaštva. Okosnica je jedan od najvećih događaja u Srbiji 2013, obeležavanje 1.700 godina od Milanskog edikta cara Konstantina (rođenog u Nišu/Naissusu), a 'putovanje kroz vreme' koristi razrađen veb-sajt i razne IT-kanale za multimedijalnu eksploataciju, angažujući mlade kreativne ljude i ostale sugrađane dok i (glasovni i on-line) komentari i reakcije ne postanu deo emitovanog programa.

7. Projekat: **Online magazin "Peščanik"**; Nosilac projekta: **Udruženje građana Peščanik, Beograd**; Podrška: **USD 15, 145.** - Nastao transformacijom od (nezavisno producirane) polemičke radijske emisije, vodeći on-line magazin na srpskom jeziku u ovogodišnjem ciklusu objavio je više od 40 članaka autora iz Srbije i oko 50 na srpski prevedenih tekstova istaknutih autora iz kvalitetnih svetskih publikacija, a oko 20 članaka sa srpskog prevedeno je i objavljeno i na engleskom u posebnoj rubrici i newsletter-u, zaokružujući dvosmernu komunikaciju o svetskim procesima i trendovima i njihovom uticaju na promene u Srbiji. Rastući broj korisnika u zemlji i inostranstvu ostvaruje 3-7.000 čitanja po tekstu; npr. u junu 2013. sajt pescanik.net je imao ukupno 240.834 poseta, od čega jedinstvenih 78.493, a novih 23,16%. Povećao se i broj prenošenja tekstova na portalima u celom regionu, a i u lokalnim listovima u Srbiji. Peščanik se tehnički pripremio za aktiviranje Pay Pal na našem tržištu.

8. Projekat: **Časopis LINK: objavljivanje dva tematska broja posvećena transformaciji javnog informisanja na lokalnom nivou i odnosima između medija i kreativnih industrija**; Nosilac projekta: **Media Art Content, Novi Sad**; Podrška: **USD 13, 463.** - Stručni časopis za profesionalce u (prvenstveno elektronskim) medijima, jedina publikacija te vrste na srpskom jeziku, svoja 2 ovogodišnja tematska broja – u tiražu po 1.500 primeraka, besplatno distribuiranih pretplatnicima, učesnicima stručnih skupova, i on-line – posvetio je temama ključnim za održanje javnog interesa u lokalnim medijima, teško pogođenim krizom. Strateška pitanja razvoja, održivosti i ostvarivanja prava/potreba građana u javnom informisanju osvetljena su i povećanim udelom autora iz inostranstva. Medijski program koristi ove publikacije u edukacione i motivacione svrhe, kroz saradnju s ciljnom grupom lokalnih medija pred neizbežnim transformacijama.

9. Projekat: **Javna diskusija o reformi javnog informisanja**; Nosilac projekta: **Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS), Beograd**; Podrška: **USD 4, 623**. - Efikasnom reakcijom na odugovlačenje u provođenju državne Medijske strategije, grantee je i poslovličnu letnju pauzu iskoristio za dodatno zagovaranje reformi u ovom sektoru. Glavni akteri unapređenja medijskog zakonodavstva, predstavnici Vlade i nadležnih agencija, i najžešći protivnici promena (ukupno 46 učesnika) okupili su se na okruglom stolu 'Reforma javnog informisanja: prolazno vreme' u beogradskom Medija centru. Detaljna on-line priprema skupa, podizanje odgovarajuće nove sekcije (resurs-centra za medijske zakone, sa 172 teksta) na sajtu NUNSa, virtuelne aktivnosti simultane raspravi na okruglom stolu (dvosmerna komunikacija kroz društvene mreže) učinile su ovo modernom javnom debatom, produženom/proširenom i u dometu do raznih ciljnih grupa, i u vremenu. Npr. 1.352 čitanja tekstova o medijskim reformama donela su 60% potpuno novih posetilaca sajtu NUNSa, a broj pratilaca NUNSa na društvenim mrežama skočio je za više od 1.100. Konačni izveštaj sa analizom i zaključcima, široko dostupan i popularisan, svakako je doprineo da nadležno Ministarstvo ubrzo potom povuče 2 nacrtu medijskih zakona na doradu, a da se kampanja za medijske reforme uspešno nastavi.

10. Projekat: **Njen izbor**; Nosilac projekta: **Media Team Leader CK, Čačak**; Podrška: **USD 16, 075**. - Novi tip lokalnog informativnog medija u našoj zemlji – veb-sajt s dnevnom produkcijom vesti i ambicioznijim sadržajima za multimedijalnu upotrebu – u zapadnoj Srbiji uspešno je nastavio uspon: www.objektivNo1.rs producirao je serijal 10 kratkih TV-epizoda (do 10 minuta svaka) i uporedni veb-feljton (članak + fotografije), s intervjuima 50 sagovornica, u 10 gradova i opština zapadne i centralne Srbije i Sandžaka. Rodna (ne)ravnopravnost i žensko preduzetništvo u kontekstu EU-integracija, predstavljeni kroz konkretne primere i ljudske priče preduzetnica, aktivistkinja, žena iz ruralnih područja/patrijarhalnih sredina, žrtava tranzicije brzo su skrenuli pažnju javnosti na redizajniran i dobro promovisan sajt. Već prve nedelje po objavljivanju – 9.123 posete (55% novih posetilaca), 17.715 prikaza stranica; za prve dve nedelje, 1.718 pregleda via Facebook, značajno povećanje u ciljnoj grupi žene 25-34 godine; u prvoj polovini decembra 2013. više od 1.000 YouTube pregleda; okrugli sto 'Njen izbor' u Čačku sa 28 učesnica; anketiranje Komisija za rodnu ravnopravnost u 6 posećenih gradova, gde je živnula aktivnost tih tela; partnerstvo sa 4 poslovna udruženja žena-preduzetnica, itd. Dok traje reemitovanje kroz ANEM, u Čačku i Užicu osnovane su ženske odborničke mreže (nedavno formiranje prve takve organizacije, u Beogradu, predstavljeno je u jednoj od epizoda), a na izornoj i jubilarnoj skupštini parlamentarne stranke Nova Srbija u Čačku prvi put u 15 godina postojanja 50% izabраниh za predsedništvo su žene.

11. Projekat: **Bankrot – šansa za novi početak**; Nosilac projekta: **Udruženje za promociju ekonomije Srbije 'Timeline', Beograd**; Podrška: **USD 13,755**. - Specijalizovana TV-produkcijska grupa Timeline proizvela je informativni serijal 'Bankrot – šansa za novi početak' (3 polučasovne epizode, dokumentarno-reportažni sadržaj) kojim za primenu u Srbiji zagovara jedan od osnovnih postupaka u razvijenim tržišnim ekonomijama. Uporednom analizom konteksta i praksi u SAD i Srbiji, istražuju se mogućnosti i eventualne koristi uvođenja bankrota, u ovdašnjoj privredi u dubokoj krizi. Serijal je promovisan istovetno naslovljenim poslovnim skupom u Beogradu, sledi premijerno emitovanje na javnom servisu pa na stanicama ANEMa. Ambasada SAD u Srbiji podržala je ovaj projekat, pokrivajući više od dve trećine budžeta tj. snimanje u SAD (cca 50.000 USD), a USAID je finansirao pomenuti skup i dodatnu epizodu/raspravu. Fondacija je podržala deo produkcije u Srbiji.

12. Projekat: **Fokusiranje demokratije**; Nosilac projekta: **Udruženje građana Omladinski centar CK13, Novi Sad**; Podrška: **USD 7, 027**. - Zagovornik i praktičar društvenog angažmana kroz kulturu i umetnost, s alternativnim pristupima i modernim tehnologijama, svojevrsni resurs-centar u okviru projekta medijske pismenosti održao je u Novom Sadu i masterclass radionicu za 20 mladih fotoreportera iz regiona, uz koju su proizvedeni i promotivni/štampani materijali, s odgovarajućom on-line dostupnošću za širu publiku. Dokumentarna fotografija je smeštena u proces novinarskog istraživanja i odgovornog izveštavanja, s jasnom autorskom i etičkom podlogom. Projekat je sufinansiran sa NED.

13. Projekat: **South East European Media Observatory – istraživanje za Srbiju**; Nosilac projekta: **Novosadska novinarska škola, Novi Sad**; Podrška: **USD 13,105**. – U istraživanju/monitoringu/analitici iskusna grantee je nacionalni član konzorcijuma dvogodišnjeg regionalnog projekta, komplementarnog reformskim naporima u polju javnog informisanja. Metodologija je kompatibilna ranijim sličnim poduhvatima koje je Fondacija podržavala, pa se očekuju rezultati upotrebljivi i u našem radu. Projekat najvećim delom finansira EU.

14. Projekat: **InterNest 2013/2014.**; Nosilac projekta: **Udruženje Biblioteka plus, Beograd**; Podrška: **USD 17, 875.** - U školskoj 2013/14. godini ovaj projekat medijskog opismenjavanja uspešno nastavlja kroz više od 25 umreženih srednjih škola širom Srbije. InterNest je ustanovio model dobre prakse zasnovane na motivaciji i istraživanju kroz medije, i već treću sezonu krči put kroz obrazovni sistem. I uz umanjenu podršku Fondacije, već je održao 5 debata (132 učesnika) i 5 radionica (preko 100 učesnika) sa kreativnim timovima učenika i nastavnika van Beograda, seminar za 20 beogradskih škola (56 učesnika), te pripremio dalja gostovanja u školskim infotekama, mentorski rad, vršnjačku edukaciju, takmičenja i konkurs za redovni Festival kreativnosti. Unapređeni veb-sajt projekta podržava rastuću internu komunikaciju svih učesnika, posebno kroz nove, mlađoj populaciji omiljene aplikacije.

15. Projekat: **Mladi i novi mediji, 2013.**; Nosilac projekta: **Ipsos Strategic Marketing, Beograd**; Podrška: **USD 3,385.** - Redovno godišnje istraživanje u koje se Fondacija uključila 2012, ispituje upotrebu novih informacionih i komunikacionih tehnologija (posebno društvenih mreža) u mlađoj populaciji u Srbiji. Rezultati koriste Omladinskom, Obrazovnom i Medijskom programu, posebno zbog trendova u informisanju mladih i njihovom uključivanju u građanski aktivizam. Reprezentativni uzorak (1.224 ispitanika) u rasponu 12-29 godina, s naglaskom na preplitanju Interneta i mobilne telefonije, i poređenju s konzumiranjem tradicionalnih medija, 2013. pokazao je i po čemu se mladi u našoj zemlji bitno razlikuju od svojih vršnjaka u razvijenim zemljama. Grantee podatke iz ovog istraživanja objavljuje u domaćim i stranim stručnim publikacijama. Istraživanje su sufinansirali ISC – Civil Society Forward, marketing agencija Media S i Fondacija.

16. Projekat: **Budućnost javnog informisanja u lokalu – Šta nas očekuje nakon ekonomske krize**; Nosilac projekta: **Poslovno udruženje asocijacije lokalnih i nezavisnih medija Lokal Pres, Kragujevac**; Podrška: **USD 10,786.** - Redovna godišnja skupština najvećeg udruženja nezavisnih lokalnih štampanih i on-line medija u Srbiji, u 2 dana rada obuhvatila je i predstavljanje Saveta za štampu (čiji je Lokal Pres suosnivač), tematski skup s tužiocima, sudijama i advokatima, sastanak s ostalim članicama Medijske koalicije, a završnu radionicu vodio je Koordinator medijskog programa Fondacije. Na skupštini je učestvovalo gotovo svih 40 članica, a skup je izrastao u edukativni, debatan i radionički događaj. Neophodnost tehnološke i suštinske transformacije javnog informisanja na lokalu predmet je radionice koju je u saradnji sa sekretarijatom LP razvio Medijski program, pristupom 'Thinking Outside Of The Box' uz najnovija dostupna istraživanja i tematske brojeve profesionalnog časopisa 'Link', koje je (su)finansirala Fondacija.

17. Projekat: **Vizualizator – Prvi beogradski festival fotografije**; Nosilac projekta: **Centar za razvoj fotografije, Beograd**; Podrška: **USD 15, 672.** - Nekada usko strukovna organizacija fotoreportera, doprinosom etičkim kodeksima novinara i predlozima medijskih zakona, i pilot-projektom uvođenja medijske pismenosti u osnovne škole razvila se do pokretanja Prvog beogradskog festivala fotografije. U spletu obrazovnih događaja tribinski program iskoristila je da afirmiše fotografiju, u Srbiji zapostavljenu zbog vezanosti za tradicionalno shvatanje teksta/čitanja. Vizuelna komponenta, aktuelizovana novim tehnologijama i društvenim mrežama, privukla je veliku pažnju kroz 4 pažljivo pripremljene tribine koje je Fondacija podržala (mladi; sloboda i odgovornost izražavanja; samoregulacija medija; uvođenje medijske pismenosti u redovno školsko gradivo), a među atraktivnim govornicima bili su i neki od učesnika projekta 'Biblioteka Plus – InterNest'. Posle završne konferencije, štampana i on-line publikacija služi daljem razvoju medijske pismenosti u Srbiji. Festival su pomogli ambasada SAD i brojni manji, privatni sponzori.

18. Projekat: **Monitoring medija na društvenim mrežama**; Nosilac projekta: **Udruženje građana Njuz.org, Novi Sad**; Podrška: **USD 14, 770.** - Monitoring i analiza medija u on-line sferi, kakvi dosad nisu rađeni u Srbiji: prati se transformisanje sadržaja (prvenstveno političkih i društvenih) objavljenih u tradicionalnim, 'matičnim' štampanim izdanjima, zatim na veb-sajtovima istih novina, i na kraju i kroz njihovo prisustvo na društvenim mrežama koje eksponencijalno uvećavaju broj primalaca. Da li i koje vrste odstupanja - naročito kršenja etičkih kodeksa novinarstva - postoje širenjem ovih medija i informacija u virtuelnu, znatno manje regulisanu sferu? Iza popularnog veb-sajta Njuz.net i prodornog humorističkog pristupa, grupa mladih novinara i društvenih aktivista ubedljivo etički preispituje ovdašnje novinarstvo, i bavi se medijskom pismenošću.

19. Projekat: **News-portal Šumadijapress: Otkrivanje korupcije i uspostavljanje javne kontrole nad budžetskim rashodima u Kragujevcu i Šumadiji/Šumadijapress**; Nosilac projekta: **Scena, Kragujevac**; Podrška: **USD 11, 885**. - Regionalnom sadržaju posvećen news-portal Šumadijapress među malobrojnim je koji razvijaju nov poslovni model u lokalnom informisanju: on-line medij s tekućom produkcijom vesti iz svog neposrednog okruženja, i sa serijalima istraživačkog novinarstva. Popularan i nagrađivan zbog razotkrivanja sistemske korupcije u lokalnoj administraciji i javnim preduzećima, Šumadijapress prethodila je zveštaju DRI i krivičnim prijavama javnog tužioca protiv odgovornih. Nastavljajući takvu aktivnost u 2013/14, grantee se fokusira na nezakonitosti u urbanističkom planiranju (korupcija, izbegavanje javnih nabavki) i na ugrožavanje javnog zdravlja (zagađenje glavnog vodosnabdevanja Kragujevca), polako uvodeći inovacije kao što je elektronski bilten. Pored Fondacije, projekat su finansirale ambasade Norveške i Holandije.

20. Projekat: **RTS – naše pravo da znamo sve**; Nosilac projekta: **UG Toplički centar za demokratiju i ljudska prava, Prokuplje**; Podrška: **USD 35,279**. - Vodeća organizacija Koalicije za nadzor javnih finansija, Toplički centar znanja stečena kroz projekat Fondacije 'Građani za medije' dosledno primenjuje na poslovanje nacionalnog javnog medijskog servisa, Radio Televizije Srbije. Metodologija i ekspertiza za finansije državnih ustanova i javnih preduzeća već su dokazani u nizu uspešnih projekata ovog nosioca Koalicije za nadzor. Radi utvrđivanja javnosti već godinama nedostupnih podataka o finansijama i upravljanju RTS, ovaj projekat razvija kapacitete OGD kako za nadzor finansijskog poslovanja, tako i za uspostavljanje korelacija pravnog okvira, načina finansiranja, obaveza javnog servisa, njegove društvene odgovornosti, programskih sadržaja itd. Nosilac je razvio program multidisciplinarnе obuke za druge OGD, i namenski nadogradio sajt Koalicije za nadzor javnih finansija.

21. Projekat: **Za narednih 20 godina**; Nosilac projekta: **Medija centar, Beograd**; Podrška: **USD 12,726**. - U svojoj jubilarnoj godini, jedna od centralnih tačaka medijske infrastrukture - Medija centar u glavnom gradu - serijal od 6 javnih događaja debatnog tipa usmerio je ka transformaciji medija u Srbiji, medijskoj pismenosti, javnom interesu u informisanju, i učešću građana u tom procesu. Izbor tema i sagovornika, kao i obrada i distribucija tako nastalih materijala koriste modernije pristupe debatama i sve raspoložive tehnološke mogućnosti. Za ovaj projekat, nosilac je razvio podsajt, vizuelni identitet, kampanje na društvenim mrežama, post PR, optimizaciju za on-line pretrage itd. Time Medija centar Beograd od 'zbornog mesta' tradicionalnih prestoničkih sredstava informisanja sve više postaje izvor informacija i resurs i za male i udaljene lokalne medije, za OGD, nove on-line medije, pa i za građane-pojedince. Otvorena saradnja s Fondacijom i raznim partnerima omogućava da se tokom ovog projekta reaguje na aktuelna zbivanja u medijskoj sferi, posebno uzburkana provođenjem medijskih reformi i donošenjem novog seta tzv. medijskih zakona.

22. Projekat: **Mogu li građani uticati na sadržaj medija?**; Nosilac projekta: **Udruženje Edukacioni centar, Leskovac**; Podrška: **USD 34,958**. - U tekućim medijskim reformama u Srbiji, Edukacioni centar kao član neformalne koalicije 'Građani za medije (GzM)' unapređuje interese i zastupanje lokalnih zajednica i njihovih građana u sadržajima medijskog javnog servisa. Stručni saradnici (pravnik, istraživač) analiziraju uključenost civilnog društva u rad regulatornih, upravnih i savetodavnih tela za medije i posebno za javne servise, kao i predstavljanje građana (naročito onih izvan prestonice), njihovih potreba, interesa, mišljenja itd. na RTS/Prvom TV-programu. Predlozi za delotvornije učešće OGD i građana u navedenim telima, zajedno s rezultatima monitoringa biće na javnim raspravama u 7 regionalnih centara po Srbiji, da bi iz tog procesa nastala publikacija i inicijativa za unapređenje slobode i raznolikosti izražavanja svih građana Srbije u medijima, kao i za ostvarivanje njihovih interesa u javnom informisanju kroz aktivno članstvo u nadležnim telima. Za potrebe ovog projekta razvijena je specifična obuka za monitoring TV-programa koji vrše OGD.

23. Projekat: **Građani za medije**; Nosilac projekta: **Fondacija za otvoreno društvo, Srbija, Beograd**; Podrška: **USD 16,553**. - Cilj ovog operativnog projekta Fondacije je ostvarivanje ustavnog prava na objektivno informisanje i slobode izražavanja svih građana Srbije. Radi takvog uticaja na medijske politike i (samo)regulaciju medija, osnaživano je 10 namenski odabranih OGD koje su formirale neformalnu koaliciju 'Građani za medije'. Fondacija je napravila pul stručnjaka i kurikulum, održala 2 trodnevna skupa radioničkog tipa, i moderirala redovnu on-line komunikaciju članova koalicije. Koalicija Građani za medije je nastavila da uvećava broj članova, a pojedine organizacije-članice su se uključile u tekuće javne rasprave o medijskim politikama i novim zakonima, zastupajući dotad zapostavljene interese građana. Pred kraj ovog ciklusa, 4 članice su aplicirale sa sopstvenim projektima i dobile podršku za unapređenje i zaštitu javnog interesa u medijima.